Rom
Alalaha Nenge Paulus Hasia Lange Rom Mur

1 ✡Iau Paulus, pe Iau non nenge e umume nge
Iesus Kristus. Pe NeHalang iua iau ke iau hekulku-
longa. Pe henonou hote iau nga ume nenge e haliu
hote nena helenga urana toto ngana.
2 ✡Helenga urana toto ngana nem, i NeHa-
lang nena helenga manmanna ngana nenge tunge
lange nena hetatalonga mur ke tehas sue nga nena
alalaha tapuna ngana mur.
3 Pe helenga urana toto ngana nem heleleia
Tuna nenge lohot ke i non pe lohot nga mata nenge
ne Teuit.
4 Pe Ope nenga poinga nge pengpeng henonou
hote ke ara Non Soke Iesus Kristus, i NeHalang
Tuna nenge kikina ngana halang iange maul haka
mule nga metenga.
5 ✡Pe NeHalang letena urana ia imem pe
henonou hote imem ke imem hekulkulonga ana
hana mur iange huna nge Iesus. Ke NeHalang
kulosia imem ke mo iua hehei pe hana nga kileng
lochloch ke leteria manmanna pe te nanasia nena
helenga.
6 Pe imo pule a longe iunga nem ke ulolo, nenge
NeHalang iua imo ke a lohot ke Iesus Kristus nena
hana mur imo.

✡ **1:1:** Ume 9:15 ✡ **1:2:** Rom 16:25-26 ✡ **1:5:** Ume 26:16-18; Kal 2:7-9

7 ✡Ke alalaha nei ehas ia ke lange imo hehei pe
hana lochloch nge Rom. Imo NeHalang mutena
taua imo pe iua imo ke nena hana mur nge peng-
peng.
E hetalaulau amo ke Temere NeHalang pe ara
Non Soke Iesus Kristus leteria ia imo pe te poia
letemo ke ma ke nek.

Paulus Teke La Ke Nau Toto Hehei Pe Hana Nge Rom

8 Iok, e teke e talun tele lek helenga ke mai:
Hehei pe hana nga kileng lochloch ngana nga ich
te nenene imo nge letemo manmanna. Nem poia
iau ke e hele urana toto lange ak Soke NeHalang.
Pe Iesus Kristus i sipona poia ure nem ke lohot ke
pomam.
9 Iau e tung teu tote iau ke e ume nge NeHalang
ke e haliu hotote helenga urana toto ngana nenge
Tuna, pe letek metene imo ke kokoes. E hele ke po-
mai pe NeHalang eteia ke helenga nei manmanna.
10 ✡Nga etue lochloch e hetalaulau amo pe pule
e hetalaulau ke e teke lek kue urana kela e lohot
nge imo, pe nenge teke NeHalang lemene, poia ke
lohot ke pomam.
11 Iange iau e teke ela ke e lohot toto nge imo ke e
tunge Opepengpeng nena tunginga hel lange imo
ke hekerkereng ia imo.
12 Lek helenga luna mai koi: E teke ta hekerk-
ereng hel nga letera manmanna ngana mur. Ke
imo letemo manmanna ngana hekerkereng ia iau
pe iau letek manmanna ngana hekerkereng ia
imo.

✡ **1:7:** Num 6:25-26 ✡ **1:10:** Ume 19:21; Rom 15:23

13 ✡Titik mur pe liliuk mur, e teke a eteia ke nek.
Iau e heninin ia lek inga mur ke kokoes lo ke e
teke ela nge imo, ke e heole tele hana hel nge imo
ke te nanasia Kristus ke pomanga nenge e poia
lange hana lomonmona ngana mur. (Pe ero, ute
koi nenge poi elele iau ke atat nei kura.)
14 Iange iau ak ume laka nenge e halaua hehei
pe hana lochloch. Hehei pe hana nenge iri Krik pe
nenge iri Krik ero. Pe nge iri nenge te etei ngaria
ele haka toto pe iri nenge te etei ngaria unne sune
mana.
15 Ke ngana laka nenge letek haka toto ke e teke
e haliu hote helenga urana toto ngana lange imo
nenge Rom pule.

Helenga Urana Toto Ngana Kikina Ngana

16 ✡Iau e palut haka tote Helenga Urana Toto
Ngana iange NeHalang kikina ngana laka helenga
nem. Pe I longala teua iri lochloch nenge leteria
manmanna nga helenga nem mana. Iri nenge
NeHalang mene tele iri, laka Iuta mur. Ke het pe
lape longala teua hana lomonmona ngana mur
pule.
17 ✡Pe helenga urana toto ngana nem, hele
urume kue nenge NeHalang hetue ita ke ita hehei
pe hana nge pengpeng. Kue elle mana. Ngana
laka letera manmanna ngana. Iange NeHalang
nena alalaha nenge tehas sue ke ulolo, hele ke
teke, “Mele nenge letena manmanna pe NeHalang
hetue i ke i non nge pengpeng, lape tu ke maulul.”

Hehei Pe Hana Tehul Rumeria Ia NeHalang

✡ **1:13:** Ume 19:21 ✡ **1:16:** Mak 8:38; Ume 13:46; 1Ko 1:18-24
✡ **1:17:** Hab 2:4; Rom 3:21-22

18 NeHalang tu nga tapa pe henonou hote letena
inin ngana ke teke tuachol ia poinga poreke ngana
nenge hehei pe hana te popoia, pe nga nenge
tehul rumeria ia poinga nenge NeHalang mutena
taua. Iange poinga nemur te hepiriu ele helenga
manmanna toto ngana nge iri.
19 ✡NeHalang henonou hote letena inin ngana
lange iri iange ure lochloch ngana nenge hemal-
laha hote i ke hehei pe hana te eteia I, i sipona
hemallaha hote lange iri ke ulolo.
20 ✡Pe ute hel nge NeHalang, hehei pe hana
nakuria ero toto nge te naue nga mataria. Ure
nenge pomanga; Nena kerkerenga nenge tu ke
koko pe nena ure talkomkome ngana mur. Pe nga
etue nenge NeHalang ala hote ich, ure nemur te
lohot ke mallaha mana ke at heueu nei pe te eteia
iri ke ulolo. Ke pomalam hehei pe hana tesau hote
helenga nenge pomai ke te hele ala aria nga ure
poreke ngana mur nenge te popoia ero: Nenge te
hele ke teke, “Ah! Imem mo eteia ero i!”
21 ✡Iri te eteia ke NeHalang tu pe te heto heke
i ero pe te hele urana lange i ero pule. Leteria
matana ngana mete sio pe leteria au ala mana.
22 ✡Iri siporia te hele ke te teke leteria matana pe
ero, aria hauaua toto
23 ✡iange te heto heke NeHalang nenge tu ke
koko ero pe te heto haka koukoua aetapuna nenge
te umeia ke nakuna manga ure nemur nga ich.
Nenge nakuria pomange hehei pe hana pe ngie
mur pe huros mur pe ilimo mur.

✡ **1:19:** Ume 14:15-17; 17:24-28 ✡ **1:20:** Job 12:7-9; Psa 19:1 ✡ **1:21:** Epe 4:17-18 ✡ **1:22:** Jer 10:14; 1Ko 1:20 ✡ **1:23:** Deu 4:15-19; Psa 106:20

24 Ke pomalam NeHalang poia hehei pe hana
nemur ke te nanasia leteria tuanin ngana poreke
ngana mur, nenge poi hote meinga nga salaunga
ana poinga nenge tepoi helelia nga singiria.
25 Iri tesau sue NeHalang nena helenga man-
manna ngana pe te hetaua nga helenga pallaklaka
ngana nenge te nanasia. NeHalang ala hote ure
lochloch pe hehei pe hana tehul rumeria ia i pe te
heto heke pe te nanasia ure nemur nenge ala hote
iri. Ta heto heke NeHalang ke koko. Manmanna!

26 Ke nga poinga nem NeHalang poia meinga
ana poinga mur ke lohot nge iri. Nenge hehei tema
luluch mulmule nge hehei pe te nanasia leinga
ana poinga ero.
27 ✡Pe hana pule ke pomalam. Tema luluch
nge hehei ero pe tela tau mulmule hana. Hana
tepoi hel mule ia meinga ana poinga nge iri. Pe
nga reria poinga poreke ngana nem, te longia
tuangachol poreke ngana lange iri ke ulolo.

28 Pe pule hehei pe hana lemeria ero nge leteria
metene ure manmanna ngana mur nge NeHa-
lang. Ke pomalam NeHalang poia leteria tuanin
ngana poreke ngana mur ke heporeke tote iri, ke
te poia poinga poreke ngana mur nenge urana ero
toto nge te poia.
29 Pe te muta toto nga poinga poreke ngana
mur pe te teke reria ure pule ke pomange mele
hel, pe tepoi poreke mele hel pe saria kekeke ke
te hunun hana, pe te palpal pe te pallaklaka, pe
leteria poreke tau tote mele hel. Pe te ngunngunu

✡ **1:27:** Lev 18:22; 20:13; 1Ko 6:9

30 pe te hele porekreke mele hel, pe tehul rume-
ria ia NeHalang pe te helete ininin ia mele hel, pe
nga leteria nge teu tetal heke iri pe te palut lekleke
iri, pe leteria matana hote poinga poreke ngana
ana kue halang pe te longo taua tetemeria mur pe
tataria mur ero.
31 Pe leteria matana nga poinga mur nenge
urana ero pe tetal hite reria helenga mur ero, pe te
poia poinga urana ngana lange mele ero pe leteria
ia mele ero.
32 Iri te eteia ke NeHalang nena hotonga hele ke
teke, mele hel nenge te popoi ke mai lape te mete.
Pe ero, tepur hit mene poinga nemur pe te ngai
heke iri hel ke te poia poinga nemur pule.

2

NeHalang Lape Amnei Teu Nga Ita Lochloch Rera Poinga Mur

1 ✡Ke pomalam titik mur pe liliuk mur, atue
helenga lange mele hel nga poinga poreke ngana
nenge te poia ero. Poinga nem poreke. Iange
poinga nenge te poia nem iong lape o poia pule pe
helenga nenge otue lange iri nem lape latau mule
laka iong, ke heporeke iong malam.
2 Ita ta eteia ke NeHalang amnei teu ngana nga
poinga nenge pomai, poia nga poinga nge man-
manna pe pengpeng.
3 Pe imo, lemo poinga elle mana ke mange hana
nenge a tutue iri ia helenga nem. Pe a teke lape
NeHalang renge imo nga lemo poinga nem ma?

✡ **2:1:** Mat 7:1-2; Ioa 8:7

4 ✡NeHalang poi ke urana toto lange imo ke
poia melmelenga e ke lohot nge imo ero. Iange
teke poia imo ke a hulia letemo nga lemo poinga
poreke ngana mur. Pe imo letemo tu toto nga nena
poinga urana ngana nei ero. Imo nge a eteia ero
kai? NeHalang poi ke nek lange imo iange teke
poia imo ke a hulia letemo.

5 Pe imo a chuchuseng ala mana pe lememo ero
nge a hulia letemo. Ke nga lemo poinga nei imo
sipomo atal hoo hekeke amo melmelenga nenge
lape at nge NeHalang ke ele hakaka. Pe lape lohot
nge imo nga etue nenge NeHalang henonou hote
letena inin ngana. Nga etue nem hulua lochloch
lape te naue ke NeHalang nanasia poinga nge
manmanna pe pengpeng ke amnei teu nga rera
poinga poreke ngana mur.

6 ✡Ke NeHalang lape tuacholia mele elle pe elle
ke purpure nena poinga mur nenge popoia.

7 Hehei pe hana hel te nanas menmene poinga
nge urana. Tepoi ke pomau iange te teke NeHa-
lang heto heke iri pe mene iri ke la tetu luluch nge
i pe lape tunge maulinga ke koko lange iri.

8 ✡Pe hehei pe hana hel leteria tu mana nge
iri siporia pe te ume ke te halau menmene iri
siporia. Te hira ele helenga manmanna ngana
iange te teke te nanasia poinga poreke ngana.
Pe NeHalang lape tunge aria melmelenga nenge
lohot nga letena inin ngana.

9 Ke melmelenga palaungana lape lohot nge
hehei pe hana lochloch nenge te popoi poinga

✡ **2:4:** Epe 1:7; 2Pi 3:15 ✡ **2:6:** Psa 62:12; Pro 24:12; Mat 16:27; 2Ko 5:10 ✡ **2:8:** 2Te 1:8

poreke ngana: Iuta mur lape iri muka ia, ke het
pe hana lomonmona ngana mur pule.
10 Pe iri lochloch ngana nenge te nanasia poinga
nge urana, lape NeHalang heto heke iri pe mene
iri ke la tetu luluch nge i pe hetakile iri ke tetu
ke nek. Iuta mur iri mukaia ke het pe hana
lomonmona ngana mur pule.
11 NeHalang nanasia poinga elle mana ke amnei
urume rera poinga mur.
12 Hana lochloch ngana lape te mete pe iri erue
iange iri lochloch te popoi poinga poreke ngana.
Iri nenge te eteia Moses nena hotonga pe iri te
eteia ero pule. Te poia poinga poreke ngana pe
NeHalang lape amnei urume reria poinga mur ke
pomanga hotonga hele ngana.
13 Iange iri nenge te longe NeHalang nena ho-
tonga pe te nanasia lape NeHalang hetue iri ke
iri hehei pe hana nge pengpeng. Pe iri nenge te
longo mene NeHalang nena hotonga pe te nanasia
ero, NeHalang hetue iri ke iri hehei pe hana nge
pengpeng ero.
14 ✡(Hana lomonmona ngana mur te rahite ho-
tonga nem ero pe te nanasia hotonga hele ngana.
Ke nga poinga nem, reria hotonga mur laka iri
siporia mule. Pe i manmanna ke te rahite hotonga
nem ero.
15 Iri te henonou hote ke nga leteria te eteia utar
nenge urana pe utar nenge poreke ke pomanga
hotonga hele ngana. Etue hel te etei ngaria nga
ure nemur nenge urana pe poreke hele ke teke
poinga nei poreke, nem pe hele ke teke poinga nei
urana.)

✡ **2:14:** Ume 10:35

16 Ure nei lape lohot nga etue nenge NeHalang
poia Iesus Kristus ke amnei urume hehei pe hana
reria poinga mur pe leteria tuanin ngana mur
nenge talkomkome. Helenga urana toto ngana
nenge e haliu hotote, heleia ke pomai.
17 Pe imo, a teke imo Iuta ae? Ke letemo man-
manna nga hotonga pe a palut laklaka nge atu ke
rochroi toto nge NeHalang.
18 Pe a eteia utar nenge NeHalang mutena taua
ke teke a poia pe a mene hengetoro nga hotonga lo
ke a nanas mene poinga nge pengpeng.
19 Pe a teke a henonoua iri nenge mataria hit
pe a lohot ke imo lemenge nge iri nenge tetu nga
kileng au ngana.
20 ✡Imo a teke a mene letematana ngana pe
helenga manmanna ngana nga hotonga lo, ke a
teke a henonoua iri nenge aria hauaua pe a hetore
iri nenge te eteia ute e ero toto.
21 ✡Imo a hetottore mele hel pe pomerei a hetoro
mule imo ero? A hele lange iri hel ke a teke te keme
ero pe imo a kemkeme.
22 A hele lange iri hel ke a teke a heporeke
amo leinga ero pe imo sipomo a heporekreke amo
leinga. Lememo ero ia aetapuna mur pe a keme
mulmule tunginga nenge te lalaia nga pele nenge
aetapuna mur.
23 A palut laka ke a teke a rahite NeHalang nena
hotonga pe a hemei mule i nga nenge a nanasia
nena hotonga ero.
24 ✡Pe NeHalang nena alalaha nenge tehas sue
ke ulolo, hele ke teke, “Hana lomonmona ngana

✡ **2:20:** 2Ti 3:5 ✡ **2:21:** Mat 23:3-4 ✡ **2:24:** Isa 52:5

mur te hele poreke NeHalang iange huna nge
imo.”
25 Nenge teke a nanansia hotonga, lemo poinga
nenge a ririr us, luna palaungana nenge lape
halaua imo. Pe nenge teke a nanasia hotonga ero
pe te riria imo, nem nakuna pomanga te riria imo
ero toto.
26 ✡Hana lomonmona ngana mur te ririr us
ero pe nenge teke te nanas tau tote hotonga hele
ngana, nakuna pomanga iri te ririr us pule.
27 Imo Iuta mur ariria singimo pe lemo hotonga
tehas sue nga alalaha ke ma hite imo. Pe hana
lomonmona ngana mur lape te hele poreke imo.
Iange iri te riria singiria ero pe te nanas ia hotonga
hele ngana pe imo a nanasia ero toto.
28 Nenge teke mele i Iuta ngana toto ia ero pe te
riria singina, nem poia mele nem ke lohot ke i Iuta
ngana toto ia ero. Iange riringa toto ngana, singira
nenge hot ana ia ero.
29 ✡Ke mele nenge teke i Iuta ngana toto, lohot
ke i Iuta ngana toto nga riringa nenge lohot nga
letena. Pe hotonga nenge tehas sue poi hote ume
nem ero, NeHalang nena Opepengpeng poi hote
ume nem. Ke mele nenge poi ke pomam lape
NeHalang heto heke i pe hehei pe hana te heto
heke i ero.

3

NeHalang Hele Pe Poia Ure Ke Pengpeng

1 Ke utar nge urana nenge lape lohot nenge teke
o lohot ke iong Iuta? Pe utar nge urana nenge lape
lohot nga nenge teke te riria singim?

✡ **2:26:** Kal 5:6 ✡ **2:29:** Deu 30:6; Kol 2:11

2 Nenge nem ana ure urana ngana mur halang.
Nga tele ngana toto NeHalang tunge nena helenga
lange Iuta mur.
3 Pe nenge teke Iuta mur hel leteria manmanna
nga helenga nem ero, ure nenge NeHalang teke
poia lange iri lape rahit ele mule ero ol. Ae?
4 ✡Ero toto paiam! Hulua lochloch te pallaklaka
pe NeHalang hele ke manmanna. Pe NeHalang
nena alalaha nenge tehas sue ke ulolo hele ke teke,
"NeHalang, nga etue nenge o hele, te eteia ke
iong o hele ke manmanna pe lape
o hekousue iri nga helenga nenge
te hemes teu iong ia."
5 Iok, mele hel lape te hele ke pomai: Nga etue
nenge ta poia poinga poreke ngana, nem henonou
hot pengpeng ia ke NeHalang i non nge pengpeng.
Ke nga etue nenge NeHalang tunge melmelenga
at nge ita nga rera poinga poreke ngana I poia
poinga nge pengpeng ero. Ae?
6 Pa nem ero toto! Nenge teke NeHalang i non
nge pengpeng ero, pomerei nge lape amnei teu
lange hehei pe hana lochloch nga ich, nga reria
poinga mur?
7 Mele lape hele ke teke, "Nga etue nenge e
pallaklaka etal haka totote NeHalang ene, iange e
pallaklaka ngak nem henonou hot pengpeng ia ke
NeHalang i non nge pengpeng. Pe pomerei nenge
NeHalang hetue iau ke iau non poreke ngana kura
mai?"
8 Pomam iok, a hele ke a teke, "Ta poia poinga
poreke ngana, pomalam lape ure urana ngana
lape lohot." Mele hel te hele poreke tote iau ke

✡ **3:4:** Psa 51:4

te teke iau koi nenge e poia helenga nei. Pe NeHalang i sipona lape nau teu lange iri nga poinga nenge te poia nem.

Mele E Nga Ich Nei I Non Nge Pengpeng Ero Toto

9 ✡Ke lape ta hele ke merei ol? Ita Iuta mur mai
ta urana toto nge hana lomonmona ngana mur
kai? Ero toto! E hemallaha hote ke ulolo ke e teke
Iuta mur pe hana lomonmona ngana mur te popoi
poinga poreke ngana.
10 ✡NeHalang nena alalaha nenge tehas sue ke
ulolo heleia pule ke teke,
"Mele pele i non nge pengpeng ero toto.
11 Mele pele i non nge letena matana ero toto.
Mele pele naula mana nge NeHalang ke halaua i ero toto.
12 Iri lochloch ngana te hul rumeria ia NeHalang.
Pe iri lochloch ke te poia poinga poreke ngana.
Pe mele e nge poia poinga e pengpeng ero toto.
13 ✡Harria pomalaka nga mele nenge mete ana polo nge hanna pangpanga.
Aria hengetau hele hot menmene helenga pallaklaka ngana mur.
14 ✡Harria milang pe te hele hot menmene ure poreke ngana.
15 ✡Pe leteria inin ke ueiuei mana ke te hune hehei pe hana.
16 Nga kileng lochloch ngana nenge te laia
te heporeke ure mur pe te sisparai ule iri.

✡ **3:9:** Rom 1:18–2:24; 3:23 ✡ **3:10:** Psa 14:1-3; 53:1-3 ✡ **3:13:** Psa 5:9; 140:3 ✡ **3:14:** Psa 10:7 ✡ **3:15:** Isa 59:7-8

17 Pe te eteia poinga nenge tetu ke nek luchluch
nge hehei pe hana ero.
18 ✡Pe te mataua NeHalang ero pule.”
19 Ita ta eteia ke ure lochloch ngana nenge
hotonga heleia, heleia lange iri lochloch ngana
nenge hotonga nem meena hite iri. Ke hotonga
nem lape herengia hulua lochloch ke NeHalang
amnei urume reria poinga poreke ngana mur.
20 ✡Pomalam mele e ero toto nge lape lohot
ke pengpeng nga NeHalang matana nga poinga
nenge nanas taua hotonga. Hotonga henonou hot
mene rera poinga poreke ngana mur.

Mele Nenge Letena Manmanna Lohot Ke I Non Nge Pengpeng Nga NeHalang Matana

21 Pe nei ol, NeHalang henonoua ita nga kue e
nge lape ta lohot ke ta pengpeng nga matana. Kue
nem Moses nena hotonga heleia pe hetatalonga
mur te heleia pule. Pe i lohot nga poinga nenge
ta nanasia hotonga ero. Lohot nge NeHalang i
sipona.
22 ✡Ana kue nenge at nge I sipona, ngana laka
letera manmanna ngana nge Iesus Kristus. Kue
elle mana nem lange hulua lochloch (nge Iuta mur
pe hana lomonmona ngana mur pule).
23 Iange ita lochloch ta poia poinga poreke
ngana ke elle pe ta urana ero nge ta mene NeHa-
lang nena hemalmalinga.
24 ✡Pe nga NeHalang letena urana ngana, lon-
gala teua ita ke poia ita ke ta pengpeng nga
matana. Ke nem i NeHalang nena tunginga nenge

✡ **3:18:** Psa 36:1 ✡ **3:20:** Psa 143:2; Rom 7:7; Kal 2:16 ✡ **3:22:** Kal 2:16 ✡ **3:24:** Rom 5:1

at nge ita ke ta mene mene pe uruna ero. Ngana
laka nenge ta mene nge Iesus Kristus, nenge mene
hot mule ita nga poinga poreke ngana.
25 NeHalang poia Iesus ke pomanga nena kue
nenge saua hehei pe hana reria poinga poreke
ngana mur ke te lasus toto. Iesus mete ke eina
lele pe iri nenge leteria manmanna ke Iesus eina
lele iri, NeHalang saua reria poinga poreke ngana
mur ke te lasus toto. Poinga nei henonou hote
ke nge nike NeHalang poia poinga nge urana pe
pengpeng pe tunge tuangachol lange hehei pe
hana nga reria poinga poreke ngana ero.
26 Pe heueu nei Iesus mete ngana nem henonou
hote ke NeHalang poia poinga nge pengpeng
nenge amnei teu langa hehei pe hana reria poinga
poreke ngana mur pe mene iri nenge leteria man-
manna nge Iesus, ke la hetue iri ke te pengpeng
nga matana.
27 Ke pomalam ute pele nge ta palut laka ia pe ta
heto heke ita ia ero. Ia pomerei? Poinga nenge ta
nanasia hotonga kai nenge poi hele mai? Ero toto!
Poinga nenga letera manmanna ngana laka nenge
poi hele palutinga nem.
28 Ke NeHalang hetue ita ke nena hana mur nge
pengpeng nga poinga nenge letera manmanna
nge Iesus pe nga poinga nenge ta nanasia hotonga,
nem ero.
29 ✡Eh?! Iuta mur iri toro kai nenge aria Soke
NeHalang mai? Pe hana lomonmona ngana mur
ero? NeHalang, hana lomonmona ngana mur aria
Soke ia pule.
30 ✡Iange NeHalang elle mana. Pe Iuta mur pe

✡ **3:29:** Rom 10:12 ✡ **3:30:** Deu 6:4; Kal 3:20

hana lomonmona ngana mur leteria manmanna
ngaria elle mana. Pe NeHalang lape poia iri
lochloch ke tepengpeng nga matana nga leteria
manmanna ngana elle mana nem.
31 ✡Pe poinga nenge ta nanasia letera man-
manna ngana heporeke hotonga ero. Poinga
nenge letera manmanna poia ita ke ta rahit heke
hotonga.

4

Letera Manmanna Ke Mange Apraham

1 Iok, rette Apraham i non ke mange ita pe lape
ta hele teu langa ure nemur nenge te lohotot nge i
ke pomerei?
2 Nenge teke manmanna ke Apraham ume ke
poia i sipona ke i non nge pengpeng nga NeHalang
matana, lape palut laka pe heto heke i ol. Pe
ero. Nakuna ero toto nge tal heke i nga NeHalang
matana.
3 ✡Iange NeHalang nena alalaha nenge tehas
sue ke ulolo, hele ke teke, “Apraham letena man-
manna nge NeHalang pe NeHalang iech nga Apra-
ham letena manmanna ngana. Ke Apraham
letena manmanna ngana nem, poia i ke lohot ke
i non nge pengpeng.”
4 Hana nenge te umume te olia iri nga umtutuna
pe umtutuna nem te mene ke pomanga tunginga
mana ero. Te mene ke pomanga ururia nge te poia
ume.
5 Pe tatu ngara nge NeHalang altoto koi. Ne-
Halang i non nenge poia iri nenge te poreke ke
te pengpeng mule nga matana. Mele nenge poia

✡ **3:31:** Mat 5:17 ✡ **4:3:** Gen 15:6; Kal 3:6

ume pele ero pe letena manmanna mana nge
NeHalang, lape NeHalang poia i ke pengpeng nga
matana.
6 Ne Teuit heleia petanga nei pule ke teke, Ne-
Halang nau nga hehei pe hana reria poinga urana
ngana ero, nenge mene iri pe poia iri ke te peng-
peng nga matana.
7 ✡Ke ne Teuit hele ke teke,
"Iri nenge te nanasia hotonga ero
pe NeHalang saua reria poinga poreke ngana
mur
ke te lasus toto, lape te iech.
8 Pe mele nenge Non Soke letena metene
nena poinga poreke ngana ero, lape iech
pule."
9 Ke petanga nei mai lape la mana nge iri nenge
te ririr us ma lape lange iri nenge te ririr us
ero pule? Oe! Iri nenge te ririr us ero lape
te mene petanga nem pule. Iange ta hele hote
nga NeHalang nena alalaha nenge tehas sue ke
ulolo, ke ta teke, "Apraham letena manmanna
nge NeHalang pe NeHalang iech nga Apraham
letena manmanna ngana. Ke Apraham letena
manmanna ngana nem, poia i ke lohot ke i non
nge pengpeng."
10 Ke Apraham mai te riria singina lo kai nenge
ure nei lohot nge i mai? Ma nga hoena ol? Ero,
ure nem lohot tala nge Apraham pe te riria singina
nga hoena ol.
11 ✡Te riria Apraham singina ero kura pe letena
manmanna nge NeHalang. Pe letena manmanna

✡ **4:7:** Psa 32:1-2 ✡ **4:11:** Gen 17:10-11

ngana nem poia i ke lohot ke pengpeng nga Ne-
Halang matana, pe te riria singinga nga hoena ol.
Ke pomalam Apraham lohot ke iri nenge te riria
singiria ero pe leteria manmanna nge NeHalang
temeria ia. Ngana laka iri lochloch ngana nenge te
pengpeng pe NeHalang mene iri ke la tetu luluch
nge i.
12 Pe lohot ke iri hel nenge te ririr us temeria ia
pule. Ngana laka iri nenge te ririr us pe leteria
manmanna ke pomange temere Apraham, nga
etue nenge te riria singina ero kura.

NeHalang Rahite Nena Tomunga Hel Ana Helenga

13 ✡Nge nike NeHalang iri nai Apraham te poia
tomunga hel ana helenga ke Apraham pe nena
tete mur lape te mene ich nei lochloch. Pe to-
munga hel ana helenga nenge Apraham mene
nem, lohot nga poinga nenge nanasia hotonga
ero. Mene tomunga hel ana helenga nem iange
NeHalang hetue i ke i non nge pengpeng nga
letena manmanna ngana.
14 ✡Iange toinge hehei pe hana te mene Ne-
Halang nena tomunga hel ana helenga nganan-
gana nga poinga nenge te nanasia hotonga, lete
manmanna ngana ana poinga lape luna ero. Pe
NeHalang nena tomunga hel ana helenga nem
nganangana ero.
15 ✡Iange hotonga poi hote NeHalang letena inin
ngana ke lohot. Pe nenge teke hotonga ero lape
longonga ole pele ero.

✡ **4:13:** Gen 17:4-6; 22:17-18; Kal 3:29 ✡ **4:14:** Kal 3:18 ✡ **4:15:** Rom 3:20; 5:13

16 ✡Ke hehei pe hana te mene NeHalang nena
tomunga hel ana helenga nganangana iange lete-
ria manmana. Pe ure nem lohot ke pomam ke te
mene tomunga hel ana helenga nganangana nem
ke pomanga tunginga nenge te mene mene. Ke
Apraham nena tete mur lochloch lape te mene
tomunga hel ana helenga nganangana nem. Pe
iri nenge te nanasia hotonga, iri toro mana reria
ia ero. Iri nenge leteria manmanna ke pomange
Apraham, reria ia pule iange ita lochloch ngana
rette ia.
17 ✡Ke pomanga NeHalang nena alalaha nenge
tehas sue ke ulolo, hele ke teke, "E talue iong
ke o lohot ke hehei pe hana nga kileng lochloch
reiette iong." Ke tomunga hel ana helenga nenge
NeHalang poia lange Apraham nem, lohot ke
manmanna nga matana. NeHalang nenge Apra-
ham letena manmanna nge i pe NeHalang nenge
hemaul hekeke iri nenge te mete pe alahotote
urelu nemur nenge iri ero ke te lohot.
18 ✡Apraham letena ke teke lape hoho ero ol. Pe
letena manmanna nge NeHalang pe angala mana.
Ke pomalam lohot ke hehei pe hana nga kileng
lochloch reiette ia, ke pomanga NeHalang hele
ngana ia lange i nike ke teke, "Lem tete mur lape
te lohot ke iri halang toto ke pomanga itoch mur."
19 ✡Apraham letena metene ke i tuauna toto
pe ana hesinga heroi lala nga ana non kina lime
ngana lo (100) pe nehei he Sara hoho ero ol. Pe
i letena manmanna ngana nge NeHalang kerk-
ereng kura.

✡ **4:16:** Kal 3:7 ✡ **4:17:** Gen 17:5 ✡ **4:18:** Gen 15:5 ✡ **4:19:** Gen 17:17

20 Apraham eteia ke NeHalang rahite nena to-
munga hel ana helenga nem, ke pomalam letena
manmanna ngana nge NeHalang het sio ero.
Letena manmanna ngana puo ke kerkereng pe
heto heke NeHalang.
21 Apraham amnei urume ke ure nenge Ne-
Halang heleia ke teke poia lange i lape lohot ke
manmanna.
22 ✡Ke pomalam Apraham letena manmanna
ngana poia NeHalang ke iech pe NeHalang hetue i
ke i non nge pengpeng.
23 Helenga nemur nenge, “NeHalang iech nga
Apraham letena manmanna ngana pe hetue i ke
i non nge pengpeng,” latau mene Apraham i toro
ero.
24 Helenga nei at nge ita pule. NeHalang lape
longala teua ita pule iange letera manmanna nge
i nenge hemaul heke ara Non Soke Iesus nga
metenga.
25 ✡NeHalang letena tuanin hote nike ke teke
Iesus mete ke saua rera poinga poreke ngana mur.
Pe hemaul heke i nga metenga pe longala teua ita
ke la tatu luluch nge I.

5

Tatu Ke Letera Elle Luluch Nge NeHalang

1 Iok, NeHalang longala teua ita ke la tatu luluch
nge i iange nga letera manmanna ngana. Pe ara
Non Soke Iesus Kristus poia ita ke letera ma ke elle
luluch nge NeHalang.
2 Ke tames ngara heueu nei nanas urume Kris-
tus nena ume nenge poia ke ulolo, nenge helue

✡ **4:22:** Gen 15:6 ✡ **4:25:** Isa 53:4-5

NeHalang letena urana ngana ana kue ke at nge
ita. Pe ta iech iange lape tateu langa NeHalang
nena hemalmalinga pule.
3 ✡Pe ta iech mana nga nem ero. Ta iech pule
nga melmelenga nemur nenge te lohotot nge ita.
Iange melmelenga nemur te poia ita ke tames ke
kerkereng.
4 Pe tames ke kerkereng ngara nem poia Ne-
Halang ke letena here ita. Pe NeHalang letena
here ngana ia ita nem, poia ita ke ta kulkulele ara
maulinga nga tapa nge i.
5 Pe ta kulala ngara nem poia ita ke letera nach-
nai ero iange NeHalang mutena tau tote ita pe
hesio teua nena Opepengpeng ke tu teu luluch nge
ita ke ulolo.
6 Ke anau, Kristus mete ke halaua ita nenge
tahul rumera ia NeHalang. Pe halaunga nem
lohot nge ita nga ana etue pengpeng iange nakura
ero toto ol nge ta halau mule ita.
7 Non tei toto nge lape mete ke halaua non e?
Nakuna nge lape hana elechle mana tepoia poinga
nem. Pe nenge teke non e lemene toto, i lape mete
ke halaua non e nge na poinga urana pe pengpeng
mana.
8 ✡Pe NeHalang henonou hote mutena tau
ngana ia ita ke pomai: Ita hehei pe hana
porekreke ngana mur kura pe Kristus mete ke
halaua ita.
9 ✡Ke nenge teke Kristus eina poia NeHalang ke
longala teua ita ke la tatu luluch nge i, lape poi ke
mere nga letena inin ngana ol? Manmanna toto

✡ **5:3:** Iei 1:2-3; 1Pi 1:5-7 ✡ **5:8:** Ioa 3:16; 1Io 4:10 ✡ **5:9:** Rom 1:18; 2:5; Epe 2:3-5

nge Kristus poia NeHalang ke ulo heke letena inin
ngana nge ita ero pule!
10 Iange nga tele ngana ita NeHalang nena
ngarang mur koi ita. Pe Tuna mete ke hepeng
mule ita ke ulolo. Ke pomalam manmanna toto
nge NeHalang letena urana mule nge ita ke nein-
gara i ol, pe lape mene mule ita nga Tuna maul
haka mule ngana!
11 Pe nga nem mana ero, ta iech nge NeHalang
nga ume nenge poia lange ara Non Soke Iesus
Kristus, nenge heueu nei hetakile ita ke itaul Ne-
Halang letera elle mule.

Metenga At Nge Antam Pe Maulinga At Nge Kristus

12 ✡Poinga poreke ngana lohot nge non e nga ich
pe poinga poreke ngana nem poi hote metenga.
Ke pomalam metenga lohot nge hulua lochloch
iange hulua lochloch te poia poinga poreke ngana.
13 ✡Ke poinga poreke ngana lohot tala nga ich pe
NeHalang tunge hotonga nga hoena ol. Pe nenge
teke hotonga ero lape NeHalang tal hite poinga
poreke ngana pele ero.
14 Antam poia poinga poreke ngana iange longo
ole taua NeHalang nena hotonga. Ke iri lochloch
ngana nenge tetu nga etue nenge Antam ke la nga
etue nenge Moses, te mete hotot ia poinga poreke
ngana, pe iri nenge te poia poinga poreke ngana
nenge pomanga nenge Antam poia neu ero, lape
te mete pule.

Antam lohot ke heilangia non e nenge lape atat.

✡ **5:12:** Gen 3:6; Rom 6:23 ✡ **5:13:** Rom 4:15

15 Pe NeHalang nena tunginga pe Antam nena
poinga poreke ngana, te purpur ala hel ero. Non
elle nenge ene Antam nena poinga poreke ngana
poia hehei pe hana halang ke te mete. Nei man-
manna. Pe NeHalang letena urana ngana palaun-
gana toto pe nena tunginga nenge ta mene palaun-
gana toto pule. Ana tunginga laka nenge hehei pe
hana halang te mene nga non elle nenge ene Iesus
Kristus letena urana ngana.
16 Nga etue nenge Antam poia poinga poreke
ngana, NeHalang heleia ke teke poinga nem
poreke toto ke tuangachol poreke ngana lape
nanasia. Pe NeHalang nena tunginga i ure nenge
altoto lochloch nga Antam nena poinga poreke
ngana nem. Ke NeHalang tunge nena tunginga at
nge ita nga ume nenge Iesus poia ke mene mule
hehei pe hana lochloch nga reria poinga poreke
ngana mur ke la tetu luluch nge I.
17 Non elle mana nenge ene Antam poia poinga
poreke ngana pe nga nena poinga poreke ngana
nem, metenga lohot nge hulua lochloch. Nei
manmanna. Pe ure nenge palaungana toto laka
NeHalang letena urana ngana pe nena tunginga
nenge poia hehei pe hana ke te pengpeng mule
nga NeHalang matana. Tunginga nem lohot nga
ume nenge non elle nenge ene Iesus Kristus poia.
Pe lape te mene maulinga pe temes ke kerkereng
nga tetu ngaria.
18 ✡Non elle nenge ene Antam poia poinga
poreke ngana. Pe nem lape poia hulua lochloch
ke te mene tuangachol poreke ngana nenga
metenga. Pe non e pule nenge ene Iesus poia ume

✡ **5:18:** 1Ko 15:22

urana ngana e. Pe nga ume nem NeHalang hepeng
mule ita ke ta pengpeng nga matana pe longala
teua ita pe tunge tunginga nenga maulinga ke
koko at nge ita.
19 ✡Non elle nenge ene Antam longo ole taua
NeHalang pe nena longonga ole nem poia hulua
halang ke te poia poinga poreke ngana. Pe non
elle nenge ene Iesus longo taua NeHalang. Ke
pomalam poia hulua halang ke te pengpeng mule
nga NeHalang matana pe NeHalang longala teua
iri ke la tetu luluch nge I.
20 Hotonga lohot pe henonou hote ke poinga
poreke ngana puo irir toto. Pe nga etue nenge
poinga poreke ngana lohot ke poreke toto, NeHa-
lang letena urana ngana puo ke palaungana toto
ol.
21 ✡Poinga poreke ngana poia metenga ke song
ke haia ita lochloch. Pe heueu nei NeHalang
letena urana ngana song ke salala hite ita. Pe
longala teua ita ke la tatu luluch nge i nga ume
nenge ara Non Soke Iesus Kristus poia, pe nem
lape tunge maulinga ke koko nge ita.

6

Tai Ia Rera Inga Heueu Ngana

1 Iok, lape ta poi ke pomerei ol? Lape tapoi man-
mana poinga poreke ngana ke NeHalang letena
urana ngana pupuo ke palaungana tototo ol?
2 Ero toto! Tatu ngara nga poinga poreke ngana
nemur mete sio ke ulolo. Ke lape tatu hit men-
mene ero ol!

✡ **5:19:** Isa 53:11 ✡ **5:21:** Rom 6:23

3 ✡Imo a eteia ke ita ta mene henuninga pe ta
lohot ke ita elle mana luluch nge Kristus, pe ta
mene henuninga nenge ta mete luluch nge i pule.
4 ✡Nga etue nenge ta mene henuninga, ta mete
luluch nge i pe tealo hite ita la luluch nge i pule. Pe
Temere NeHalang hemaul heke mule Kristus nga
nena kerkerenga nenga nena hemalmalinga. Pe
ita pule ke pomalam, pe ta talun ke tai ia rera inga
heueu ngana.
5 Iange ita ta lohot ke ita elle mana luluch nge
Kristus pe ta mete luluch nge i nga etue nenge
mete. Pe nga maul haka mule ngana ita lape ta
maul haka luluch nge i pule.
6 ✡Ita ta eteia ke rera poinga niknike ngana mur
ta mete haka luluch ia nge Kristus nga manga toto
ke ulolo. Ke pomalam singira metmete ngana nei
nena kerkerenga ero ol nge poia ita ke ta nanas
ia poinga poreke ngana. Ke ita ta nanas tau mene
poinga poreke ngana mur ero ol.
7 Iange ta eteia ke kerkerenga nenga poinga
poreke ngana rahit tote mele nenge mete ero ol.
8 Ita letera manmanna ke ta mete luluch nge
Kristus pe lape tatu ke ta maul luluch nge i pule.
9 Iange ta eteia ke Kristus maul haka mule nga
metenga pe lape mete mule ero ol; metenga nena
kerkerenga nenge hekou sio mule i ero.
10 Kristus mete ke hekou sue kerkerenga nenga
metenga pe mete ke elle mana pe mete mule ero
ol. Pe heueu nei tu ke maulul pe tuia nena tunga
nga NeHalang ene.
11 ✡Ke pomalam mana nge imo. Imo letemo

✡ **6:3:** Kal 3:27 ✡ **6:4:** Kol 2:12 ✡ **6:6:** Kal 5:24 ✡ **6:11:** 2Ko 5:15; Kal 2:19

metene imo sipomo pe a hele ke pomai koi: Ita ta
mete luluch nge Kristus pe poinga poreke ngana
nemur te rahit toto mule ita ero ol. Ta mete
pe NeHalang hemaul haka mule ita luluch nge
Kristus ke tatu ia rera tunga nge NeHalang mana
ol.

Metenga At Nge Antam Pe Maulinga At Nge Kristus

12 ✡Ke pomalam a longala teua poinga poreke
ngana langa singimo metmete ngana nemur ero
pe a longele singimo ke nanas tau mene lemene
ngana mur ero.
13 ✡Pe a longele singimo unne ke poi ke pomanga
ure nenge popoi poinga poreke ngana ero pule.
Urana nge a tunge imo sipomo lange NeHalang
iange imo apoi ke pomalaka nge hehei pe hana
nenge te mete pe heueu nei a maul haka mule
nga metenga. Pe a tung lochloche singimo lange
NeHalang ke ume hote ure urana ngana mur.
14 ✡A longele poinga poreke ngana ke nauele
imo ero iange atu teu nga hotonga nauala ngana
ero, atu teu laka nga NeHalang letena urana
ngana ol.

Ita Ume Ana Hana Mur Nga Poinga Nge Peng-peng

15 Iok, ita tatu teu mana nga NeHalang letena
urana ngana. Pe nenge hotonga nauala ngana,
tatu teu ia ero ol. Pe lape tapoi ke pomerei ol?
Lape tai nga lemere ngara ke ta popoi poinga
poreke ngana kura kai? Ero toto!

✡ **6:12:** Gen 4:7 ✡ **6:13:** Rom 12:1 ✡ **6:14:** 1Io 3:6

16 ✡Imo a eteia ke nga etue nenge a tunge imo
sipomo lange mele ke pomanga ume ana hana
mur pe a longo taua i, manmanna ke mele nenge
a longo taua i nem nena ume ana hana mur imo
sapelpele. Pe nenge teke a tunge imo langa poinga
poreke ngana lape a mene urumo metenga. Pe
nenge teke a tunge imo lange NeHalang ke a nana-
sia I lape a mene urumo laka poinga pengpeng
ngana mur.
17 Pe e hele urana toto lange NeHalang iange
nge nike poinga poreke ngana nena ume ana hana
mur imo toto, pe heueu nei a tung tote letemo
ke longo tau tote helenga manmanna toto ngana
nenge te hetoro sue lange imo.
18 Imo te mene hote imo nga poinga poreke
ngana ke ulolo pe heueu nei poinga nge pengpeng
nena ume ana hana mur imo ol.
19 Imo letemo matana ngana mallaha sakilil ero
ke lape e heleia helenga nenge ta helele ia ke
kokoes. Nge nike a tunge singimo unne hel ke
poinga poreke ngana pe salaulaunga reria ume
ana hana mur ia iri. Ke pomalam heueu nei a
tunge iri ke la iri ume ana hana mur nga poinga
nge urana pe pengpeng.
20 Nga etue nenge poinga poreke ngana takue
imo, a nanasia poinga nge pengpeng ero.
21 Pe a poia poinga poreke ngana nemur ke
heueu nei a meia imo. Pe poinga poreke ngana
nemur uruna metenga. Aina! Amene ute pele nge
urana ero toto nga etue nem!
22 Pe heueu nei NeHalang mene hote imo nga
poinga poreke ngana pe a lohot ke nena ume ana

✡ **6:16:** Ioa 8:34; 2Pi 2:19

hana mur imo. Pe lemo ume mur lape poia imo
ke a lohot ke pomange i. Ke pomalam, nga hoena
lape a mene maulinga ke koko.
23 ✡Iange poinga poreke ngana uruna laka
metenga, pe NeHalang nena tunginga nenge tung
mene at nge ita, ngana laka maulinga ke koko nge
ara Non Soke Iesus Kristus.

7

Helenga Opene Nga Leinga

1 Titik mur pe liliuk mur, Imo a eteia hotonga
nenge Moses. Pe a eteia ke hotonga nauele mele
nga etue nenge maulul mana, pe nenge teke mele
nem mete, hotonga nena kerkerenga ero ol.
2 Lape e heninia ke pomai koi; heie lei pe lape tu
luluch manmana nge ene lola. Pe nenge teke ene
mete, hei nem nanasia hotonga nenga leinga ero
ol.
3 Pe nenge teke hei neu lei heke mule none nga
etue nenge ene maulul kura, lape hotonga hele
ke teke hei nem poia poinga poreke ngana nenge
heporeke aria leinga. Pe nenge teke ene mete lo,
hotonga nenga leinga rahite i ero ol. Ke nenge teke
lei haka mule nge none, poia poinga poreke ngana
e ero nenge heporeke leinga.
4 ✡Ke pomalam titik mur pe liliuk mur, hotonga
rahite imo ero ol, iange imo elle luluch nge Kristus
ke a mete luluch nge I. Ke heueu nei a lohot ke
Kristus nena hana mur imo. Pe Kristus maul
haka mule nga metenga ke pomalam lape ta ume
manmana nge NeHalang ol.

✡ **6:23:** Rom 5:12, 15 ✡ **7:4:** Rom 6:2, 11

5 Nga etue nenge ta nanas mene singira lemene
ngana mur, hotonga kik heke letera poreke ngana
ke tapoi menmene poinga poreke ngana mur.
Pe ure nemur nenge ta popoia iri nem te tunge
metenga at nge ita.
6 ✡Pe heueu nei hotonga rahit hele ita ero ol,
iange ita pomanga ta mete ke ulolo. Pe lape
ta nanasia poinga heueu ngana nenge at nga
Opepengpeng ke ta ume nge NeHalang, pe ta
nanasia poinga nike ngana nga hotonga ero ol.

Tames Ke Kerkereng Ke Ta Hekou Sue Poinga Poreke Ngana

7 ✡Iok, lape ta hele ke ta teke hotonga i poinga
poreke ngana, ae? Hotonga i poinga poreke ngana
ero! Hotonga hemallaha hote poinga poreke
ngana at nge ita. Nenge teke e memeleia mele
nena ute, iau sipok e eteia ke poinga nem poreke
ero. Pe hotonga hemallaha hote at nge iau ke teke
poinga nem poreke. Iange hotonga hele ke teke,
“O memeleia mele nena ure ero.”
8 Ke poinga poreke ngana nem lohot nga kue e
nga NeHalang nena hotonga ke poi heke letek ke e
memeleia ure tunten ngana halang. Ke nenge teke
hotonga ero, poinga poreke ngana kikina ngana
ero.
9 Nga etue nenge e eteia hotonga ero kura etu
ke emaul. Pe nga etue nenge e eteia NeHalang
nena hotonga ol, poinga poreke ngana kik haka
nga letek pe e mete sapele.

✡ **7:6:** Rom 8:2; 6:4 ✡ **7:7:** Exo 20:17; Deu 5:21

10 Hotonga nem, NeHalang tunge ke hemaulia
ita. Pe ero. E naue ke pomanga atia metenga nge
iau.
11 ✡Iange poinga poreke ngana nem hottaua kue
e nga NeHalang nena hotonga ke pallaka ia iau pe
hune iau.
12 ✡Ke hotonga i ure nenge pengpeng pe NeHa-
lang nena helenga kerkereng ngana i ure nenge
pengpeng pe urana.
13 Pe nei, eh? Ngana ma ke merei? Hotonga i ure
nge urana pe hotonga kai tunge metenga at nge
iau mai? Luna ma ke pomam ero! Poinga poreke
ngana umeia nena kue nga ure urana ngana mur
ke tunge metenga at nge iau. Ke pomalam NeHa-
lang nena hotonga henonou hote poinga poreke
ngana ke i ure nenge poreke toto.

Hotonga Nai Nenge Te Palhelel Nga Letera

14 Ita ta eteia ke hotonga i ure nenge at nge
NeHalang pe iau epoi ke pomau ero. Epoi ke
pomalaka nga iau ume ana non pe poinga poreke
ngana ole tele iau ke nena non iau ol.
15 ✡Pe poinga nemur nenge epoi pulut mene iri
pe e eteia luria ero. Ure nenge e teke e poia ngana
kou e poia ero pe epoi mene laka ure nenge lemek
ero nge e poia.
16 Pe nenge teke e poia ure nenge lemek ero nge
e poia, nem luna pomanga e teke hotonga i ure
urana ngana ia.
17 Iange iau sipok e poia ure nemur ero, poinga
poreke ngana nenge tu teu luluch nge iau laka
nenge popoia ure nemur.

✡ **7:11:** Gen 3:13 ✡ **7:12:** 1Ti 1:8 ✡ **7:15:** Kal 5:17

18 Iau e eteia ke ute pele nge urana tu teu nge
iau ero. E helele ia nei, nga lek poinga nike ngana
nenge tu teu nge iau. Iange iau e teke e poia ure
nenge urana pe ngana koi nakuk ero nge e poia.
19 Ke ure urana ngana nenge e teke e poia, e poia
ero pe epoi mene ure poreke ngana mur nenge
lemek ero nge e poia.
20 Ke nenge teke e popoia ure nenge lemek ero
nge e poia, iau sipok e poia ure nemur ero ol.
Poinga poreke ngana nenge tu teu luluch nge iau
laka nenge memeunun nge iau ke popoia ure
nemur ol.
21 Ke e hottaua hotonga e koi umume nge iau.
Nga etue nenge e teke e poia ure nge urana, ute
lohot ke poi ele pe e poia ure nenge poreke.
22 Iau nga letek, mutek tau tote NeHalang nena
hotonga.
23 ✡Pe e naue ke pomanga hotonga e nem
umume nga letek unne pule. Pe hotonga nei, iri
nai NeHalang nena hotonga nenge tutu nga letek
tepal helel. Hotonga nei poia iau ke iau ume
ana non nga hotonga nenga poinga poreke ngana
nenge umume nga letek nei.
24 Iau panei etu ngak poreke toto pai! Itei nenge
lape mene hote iau nga singik nenge lape tunge
metenga nge iau mai, e?
25 ✡E hele urana toto lange NeHalang nge mene
mule iau nga ume nenge ara Non Soke Iesus Kris-
tus!
Ke etu ngak pomai koi; Nga letek, iau ume ana
non nga hotonga nenge NeHalang. Pe nga lek

✡ **7:23:** Kal 5:17; 1Pi 2:11 ✡ **7:25:** 1Ko 15:57

poinga nike ngana, iau ume ana non nga hotonga nenga poinga poreke ngana.

8

Ta Nanasia Opepengpeng Lemene Ngana

1 Lek helenga lochloch ngana nenge het sisio nei, luna ma hot ke mai koi: Imo nenge letemo manmanna nge Iesus Kristus, NeHalang lape tu-acholia lemo poinga poreke ngana mur ero ol.

2 Iange nga ume nenge Iesus Kristus poia, Opepengpeng nenge tunge maulinga, mene hote imo nga hotonga nenga poinga poreke ngana pe metenga.

3 Hotonga nenge Moses kikina ngana ero nge mene mule ita iange singira makuk mana nge nanasia. Ke pomalam ta nanas mene poinga poreke ngana mur. Pe NeHalang lemene ero ia poinga poreke ngana nenge tu teu luluch nge ita, ke pomalam kulosia i sipona Tuna ke lohot ke i non ke pomange ita hana porekreke ngana mur, ke la lohot ke I tunginga nenge mene mule ita nga rera poinga poreke ngana mur.

4 ✡NeHalang poia ke pomai iange teke ta nanasia poinga nge pengpeng nenge hotonga heleia ke teke ta nanasia pe ta longo taua Opepengpeng pe ta nanas mene ita non lemere ngara nga poinga poreke ngana ero.

5 Iri nenge te nanas menmene iri siporia leme-ria ngaria nga poinga poreke ngana mur, leteria tu mana nga poinga poreke ngana mur. Pe iri nenge te nanas menmene Opepengpeng lemene

---

✡ **8:4:** Kal 5:16, 25

ngana mur, leteria tu mana nga ure nemur nenge
Opepengpeng lemene taua iri.
6 Iange iri nenge leteria tu manmana nga reria
poinga poreke ngana mur, lape te mete. Pe nenge
teke leteria tu mana nga Opepengpeng pe te nanas
mene lemene ngana, lape NeHalang poia iri ke
tetu ke nek pe tunge maulinga lange iri.
7 Ke iri nenge te nanas menmene lemeria ngaria
nga poinga poreke ngana mur, te lohot ke NeHa-
lang nena ngarang mur ia iri iange te longo taua
NeHalang nena hotonga ero pe nakuria ero toto
nge te nanasia.
8 Ke iri nenge te nanas menmene lemeria ngaria
nga reria poinga poreke ngana mur nakuria ero
toto nge te poia NeHalang ke iech.

9 ✡Pe imo a pomange iri nemur ero. Nenge teke
NeHalang Opene tu teu luluch toto nge imo lape
a nanas mene lememo ngamo nga poinga poreke
ngana mur ero ol. Lape a nanas mene Opepeng-
peng lemene ngana mur mana. Pe mele nenge
Kristus Opene tu teu luluch nge i ero, Kristus nena
non ia ero.
10 ✡Pe nenge teke Kristus tu teu luluch nge iong,
singim lape mete iange nga lem poinga poreke
ngana. Pe opem lape tu ke maulul iange o lohot
ke iong non nge pengpeng ke ulolo nga ume nenge
Kristus poia.
11 Pe nenge teke i nenge hemaul heke Iesus nga
metenga Opene tu teu luluch nge iong, iok, lape
tunge maulinga langa singim metmete ngana nem
pule. Pe lape poia ke pomai nga Opene ana ume,

✡ **8:9:** 1Ko 3:16; 12:3 ✡ **8:10:** Kal 2:20

Opene nenge tu teu nge iong.

12 Ke pomalam titik mur pe liliuk mur, ita ara
ume nenge ta nanas mene NeHalang Opene hele
ngana. Pe tatu ke ta nanas mene lemere ngara nga
poinga poreke ngana ero.
13 ✡Iange nenge teke otu ke o nanas mene lemem
ngam nga poinga poreke ngana, lape o mete. Pe
nenge teke o hemete singim lemene ngana mur
nga poinga poreke ngana, lape otu ke o maulul.
14 Iange iri nenge te nanas mene NeHalang
Opene, NeHalang tutuna mur ia iri.
15 ✡ ✡Iange Ope nenge NeHalang tunge lange
imo nem, i Ope nenge poia imo ke a ume man-
mana ero ol pe i Ope nenge poia imo ke a matau
ero. I Ope nenge poia imo ke NeHalang tutuna
mur imo. Pe nga Ope nem nena kerkerenga, ita
ellechle nakura nge ta hetue NeHalang ke ta teke,
"Temek!"
16 ✡Ke NeHalang Opene hele atat nga opere mur
ke teke NeHalang tutuna mur koi ita.
17 Pe nenge teke NeHalang tutuna mur ita, lape
ita ul Kristus ke ta mene petanga mur nge Temere
NeHalang nenge talue ke teke nena hana mur
reria ia. Pe utar nenge NeHalang talue ke teke
Kristus nena ia, ita lape ta mene pule. Ke nenge
teke ta takisia melmelenga luluch nge Kristus,
lape tateu langa nena hemalmalinga pule.

Nge He Lape Ta Mene Hemalmalinga

✡ **8:13:** Kal 6:8; Kol 3:5 ✡ **8:15:** Mak 14:36; 2Ti 1:7 ✡ **8:15:** Kal 4:5-7; Hem 21:7 ✡ **8:16:** 2Ko 1:22

18 Iau e naue ke hemalmalinga nenge NeHalang
lape tunge at nge ita nge he, i ure nenge palaun-
gana toto nga melmelenga nenge ta takiskis ia
heueu nei.
19 Ure lochloch ngana nenge NeHalang ala hote
te heor haka mana pe te kulala iange te teke tenau
ala tote NeHalang nge hemallaha hote tutuna mur.
20 ✡Iange ure lochloch ngana nenge NeHalang
ala hote, tetu ke pengpeng ke pomanga alahot
ngana ia iri ero ol. Pe tepoi ke pomau nga lemeria
ngaria ero – tepoi ke pomau nga NeHalang lemene
ngana. Ke pomalam te kulele mene
21 NeHalang ke mene hot kel ia ure lochloch
ngana nenge ala hote iri nga poinga nenge tetu
ke te lapusa sio mana, ke tetu ke tepoi tetele
mana ol. Pe te poi tetele ngaria nem, pomalaka
nga hemalmalinga nenge NeHalang tunge lange
tutuna mur.
22 Ita ta eteia ke ure lochloch ngana nenge Ne-
Halang ala hote iri, te amneia melmelenga pe te
kulalala ke at heueu nei. Pe melmelenga nenge
te amneia nem pomalaka nga melmelenga nenga
hohonga.
23 ✡Pe melmelenga nem lohot mana nge iri ero.
Ita nenge ta mene tele NeHalang nena tunginga
nenga Opepengpeng, ta amneia melmelenga nem
nge tu teu nge ita pule. Pe ta kulele tote NeHalang
ke poia ita ke ta lohot ke tutuna mur ita, nga nenge
mene mule singira lochloch nga poinga poreke
ngana.
24 Ita ta kulkulele mene ara maulinga nga tapa
nge NeHalang. Pe nenge teke ta naue NeHalang

✡ **8:20:** Gen 3:17-19 ✡ **8:23:** 2Ko 5:2-4

nge tunge at nge ita lo, lape ta kulele ute pele
ero ol. Iange nenge teke mele rahite ure nenge
kulelele nga penna lo, lape kulkulelele utar kura?
25 Pe ita ta kulkulele ara maulinga nga tapa nge
NeHalang pe ta mene ero kura, ke pomalam pe
tatu ke nek mana pe ta kulala.
26 Pe Opepengpeng halaulaua ita nenge sara
kikina nge NeHalang ero ke pomalam mana,
iange ta eteia poinga nenge ta hetalaulau ero pe
ta eteia utar nenge ta hetalaulau ia ero pule. Pe
letera meena ngana pe rera tanginga mur tetu teu
nga letera nge teu toto pe nakura ero toto nge ta
hele urume. Pe Opepengpeng i sipona halaua ita
ke hetalaulau ara lange NeHalang.
27 ✡NeHalang nau teu atat nga letera pe eteia
letera tuanin ngana mur. Pe eteia Opepengpeng
letena tuanin ngana iange Opepengpeng halaua
NeHalang nena hana mur ke hetalaulau aria
ke kerkereng toto lange NeHalang, pe poia nga
poinga nenge NeHalang mutena taua.
28 ✡Pe ita ta eteia ke NeHalang poia ure lochloch
ngana ke te ume ke urana nge iri nenge muteria
taua I. Ngana laka ita lochloch nenge NeHalang
iua ita ke teke ta umeia nena ume nenge teke
popoia.
29 ✡Iri nenge leteria manmanna, NeHalang etei
tele nike pe hesilei hote iri pe tal hote iri ke altoto,
ke tepoi ke mange Tuna. Pomalam Iesus lohot ke
pomanga tiria nenge palau.
30 Pe iri nenge NeHalang tal hote ke altoto, iri
laka nenge iua ke nena hana mur ia. Pe iri nenge

✡ **8:27:** Psa 139:1 ✡ **8:28:** Epe 1:11 ✡ **8:29:** Kol 1:18; Hip 1:6

NeHalang iua, iri laka nenge hetue ke te pengpeng nga matana. Pe iri nenge NeHalang hetue ke te pengpeng nga matana, iri laka nenge hemalmalia iri.

Ute Pele Rir Hote Ita Ero Toto Nga Mutenga Nenge NeHalang

31 ✡Ke lape ta hele ke pomerei nga ure nemur
nenge NeHalang poia nei mai? Nenge teke NeHa-
lang mes luluch nge ita, itei toto nenge lape lohot
ke hekou sue ita?
32 NeHalang rahit ele Tuna ero, tung hote Tuna
ke mete ke halaua ita lochloch. Ke nga ume nenge
Tuna poia nem, lape NeHalang letena ia ita pe
tunge ure lochloch ngana hel at nge ita pule ke
halaua ita.
33 ✡Mele pele nakuna ero toto nge poia helenga
e ke tua taua NeHalang nena hana mur nenge
hesilei hote iri. Iange NeHalang i sipona hetue iri
ke nena hana mur nge pengpeng.
34 Pe itei toto nge lape hele ke teke NeHalang
nena hana mur iri hana porekreke ngana mur?
Mele pele ero toto iange Iesus Kristus mete pe
maul haka mule nga metenga pe heueu nei are
nga NeHalang ilina ele nenga pen tamalmal pe
hele lala nge NeHalang ke halaulaua ita.
35 Pe itei toto nenge lape rir hote ita nga
mutenga nenge Kristus? Nenge teke ure meena
ngana lohot nge ita pe ta takisia melmelenga pe
mele poi poreke ita, pe uringa lohot nge ita pe rera
urelu ero pe metenga lohot nge ita. Ute pele ero

✡ **8:31:** Psa 118:6 ✡ **8:33:** Isa 50:8-9

toto nga ure lochloch ngana nemur nge lape rir
hote ita nga mutenga nenge Kristus!
36 ✡Iange manmanna nge ure nemur lape lohot
nge ita ke pomanga NeHalang nena alalaha nenge
tehas sue ke ulolo, hele ngana nenge hele ke teke,
"Kokoes hana te teke te hunune imem nge iong
mana;
Pe te popoia imem ke pomanga sipsip nenge
te hunune."
37 Ure meena ngana nemur lochloch te heporeke
ita nga letera manmanna ngana ero iange i nenge
mutena tau tote ita, talue ita ke ta hekou sue ure
lochloch ngana nemur.
38 Iange iau e etei tote ke ute pele ero toto nge lape
rir hote ita nga nena mutenga nge ita. Metenga pe
ure meena ngana mur nenge te lohotot nge ita nga
ta maulul ngara. Pe angkelo mur pe ope poreke
ngana mur pe ure nemur nenge tetu heueu nei pe
ure nemur nenge te lohotot nge he pe kerkerenga
mur,
39 pe ure nemur nenge tetu nga ora pe nemur
nenge tetu nga ere pe ure lochloch ngana nenge
tetu nga ich, ure nemur nakuria ero toto nge te
rir hote ita nga NeHalang nena mutenga nge ita,
nenge henonou hote nga ume nenge ara Non Soke
Iesus Kristus poia.

9

NeHalang Hesilei Hote Nena Hana Mur Nge Israel

1 Iau Kristus nena non toto koi iau. Pe e hele
ke manmanna pe e pallaklaka ero koi. Pe e etei

✡ **8:36:** Psa 44:22

ngak nga utar nenge urana pe utar nenge poreke,
Opepengpeng heleia at nge iau ke teke e hele ke
manmanna pe e pallaklaka ero.
2 Iau letek meena toto pe letek kolkol ke kokoes
mana.
3 ✡Iange lemek ke e teke NeHalang ulo heke
letena inin ngana nge iau toro mana pe rir hote
iau ke Kristus nena non iau ero ol. Pe e teke mene
mule Israel mur, alok mur pengpeng.
4 ✡Iri Israel mur pe NeHalang nena hana mur
nenge poia iri ke te lohot ke tutuna mur ia iri
pe NeHalang hemallaha hote nena hemalmalinga
lange iri. Pe te takisia NeHalang ke i luluch nge
iri pe te mene nena hotonga mur pe te etei tote
poinga nenge te heto heke NeHalang pe NeHalang
poia tomunga hel ana helenga luluch nge iri.
5 Pe rette Apraham pe Isak pe Iakop reria tete
mur ia iri pe Kristus lohot nge iri hana ana
mata nem. Kristus i NeHalang nenge nauele ure
lochloch pe ta heto hekeke i ke koko! Manmanna
toto.
6 Hehei pe hana halang nge Israel te lohot ke
NeHalang nena hana mur ia iri ero iange leteria
manmanna nge Kristus ero. Pe tomunga hel ana
helenga nenge NeHalang poia lange Apraham nge
nike, NeHalang poia ke lohot ke manmanna.
7 ✡Pe iri nenge Apraham nena tete mur ia iri, iri
lochloch te lohot ke NeHalang tutuna mur ia iri
ero. Iange NeHalang hele lange Apraham ke teke,
“Ne Isak nena tete mur lape te poi hote lem tete
mur nenge e heleia lange iong nem.”

✡ **9:3:** Exo 32:32 ✡ **9:4:** Exo 4:22; Lev 1–10; Psa 147:19; Rom 15:8; Hip 9:5 ✡ **9:7:** Gen 21:12

8 ✡Nenge nei luna mai koi: Hehei pe hana nenge
te lohot mana nga poinga nenga leinga nenge
hehei te hohoe iri, iri nemur Apraham nena tete
mur toto ia iri ero. Apraham nena tete mur toto
laka iri nenge te lohot ke pomanga NeHalang nena
tomunga hel ana helenga heleia. Ke iri nemur
lape te lohot ke NeHalang tutuna mur ia iri toto.
9 ✡Iange NeHalang nena tomunga hel ana he-
lenga nem hele ke mai koi: "Nga hesinga nenge
atat nem, teio iri rahtele henel het pe eat mule. Pe
he Sara lape hoe tum tamane ngana e."
10 Pe nem mana ero. He Repeka hoe tutuna mur
nai nge iri tatamanna nge non elle mana nem. Nge
rette palaungana ne Isak.
11-12 ✡Aina nai neu taria hoe iri ero kura pe
NeHalang hesilei hote elle nge iri ke ulolo ke poi
nena ume ana non ia. Pe NeHalang hele lange
he Repeka ke teke, "Tum nenge i palaungana lape
ume mule nge tum nenge kino." Ke NeHalang iua
kol nem iange hesilei hote i pe hesilei hote i nga
nena ume e nenge poia ero. Iange iri nai te poia
ume e nge urana ma poreke ero kura.
13 ✡Ke NeHalang nena alalaha nenge tehas sue
ke ulolo, hele ke teke, "Iau letek tutu nge Iakop pe
e hesilei hote i pe Iso ero."
14 Ke lape ta hele ke pomerei mai? Lape ta hele
ke ta teke NeHalang poia poinga nge pengpeng ero
kai? Ero toto!
15 ✡Iange NeHalang hele lange Moses ke teke,
"Lape letek ia mele nenge letek urana ia

✡ **9:8:** Kal 4:23 ✡ **9:9:** Gen 18:14 ✡ **9:11-12:** Gen 25:23 ✡ **9:13:** Mal 1:2-3 ✡ **9:15:** Exo 33:19

pe epoi ke nek lange mele nenge e teke e
halaua i."
16 ✡Ke NeHalang hesilei hote ita iange letena ia ita.
Pe hesilei hote ita nga rera ume urana ngana mur
ero pe nga ita sipora lemera ngara ero.
17 ✡Iange NeHalang nena alalaha nenge tehas sue
ke ulolo, hele lange ne Parao ke teke, "E hemes
heke iong ke iong naungaala ana non nge Ekipto,
iange e teke e poia iong ke o hemallaha hote lek
kerkerenga. Nga poinga nem lape hulua lochloch
ngana nga ich te hesongia ek."
18 Ke pomalam NeHalang letena ia mele nenge
teke letena urana ia pe poia mele ke longo ole nga
lemene ngana.

NeHalang Letena Inin Ngana Pe Letena Urana Ngana

19 Iok, amoe onteia iau ol, "Nenge teke pomam,
iok, pomerei toto nenge NeHalang hele ke teke ta
popoi poinga poreke ngana kura? Pe ara tei toto
lape hul mule NeHalang lemene ngana?"
20 ✡Ia kole iong itei toto nenge o teke o hepal-
lele mulmule onteinga lala nge NeHalang malam?
Tuninga nenge mele pip hote nga ich pilpile
ngana, ontei mule mele nenge pip hote i ke pomai
ero, "Pomerei nenge o umeia iau ke pomai?"
21 ✡Nenge teke mele nem lemene ume hot ke ure
nai nga ich pilpile ngana nenge pip hot tuninga
nem ia. Elle nenge ma ke tatalo elele etue pa-
palauna mur pe elle nenge te poipoi reria ume ana
ia nga etue lochloch.

✡ **9:16:** Epe 2:8 ✡ **9:17:** Exo 9:16 ✡ **9:20:** Isa 29:16; 45:9
✡ **9:21:** Jer 18:6

22 Pe NeHalang poi ke pomalam pule ke teke
hemallaha hote kikina ngana pe letena inin
ngana. Pe ero. Maluch ole mene iri nenge lape
ulo heke letena inin ngana nge iri. Ngana laka iri
nenge NeHalang tatalo ala ke teke heporeke iri.
23 NeHalang maluch ole iri iange teke hemal-
laha hote nena hemalmalinga palaungana lange
iri nenge letena ia iri. Ngana laka iri nenge Ne-
Halang tataloele tele iri nike ke teke te mene nena
hemalmalinga.
24 Pe ita laka nenge NeHalang iua ita nem. Pe
NeHalang mene hote nena hana mur nge Iuta
mana ero, mene hote nena hana mur nge hana
lomonmona ngana mur pule.
25 ✡Ke NeHalang nena alalaha nenge hetata-
longa Hosea has sue ke ulolo, hele ke teke,
"Hana nenge lek hana mur ia iri ero,
Lape e hetue iri ke 'lek hana mur ia iri.'
Pe tuele kina nemur nenge mutek taua iri ero,
lape e hele ia iri ke, 'Mutek tau tote iri.' "
26 ✡Pe pule,
"Nga kileng lochloch ngana nenge E hele lange iri
ke e teke,
'Imo lek hana mur imo ero.'
Hulua lape te hetue iri ke
'NeHalang nenge tu ke maulul tutuna mur ia
iri.' "
27 ✡Pe hetatalonga Isaias hele urume hana
nenge Israel ke pomai:
"Hehei pe hana nenge Israel iri halang toto
ke pomanga peipei nenga ruach ilina,

✡ **9:25:** Hos 2:23 ✡ **9:26:** Hos 1:10 ✡ **9:27:** Isa 10:22-23

pe NeHalang lape mene mule ellechle mana nge iri
ke te mene maulinga ke koko.
28 Iange Non Soke lape tom choro mene
ana etue ke choro mana
pe poia melmelenga ke lohot nge hehei pe hana lochloch nga ich
pe lape poia ke ueiuei toto."
29 ✡Ke pomanga hetatalonga Isaias hele ngana ia
ke ulolo, nenge hele ke teke,
"Nenge teke Non Soke nenge kikina toto
longele matara alona hel ke tetu ero
lape ita lochloch ngana tahet
ke pomange iri nenge Sotom pe Komora."

Israel Mur Leteria Manmanna Nge Kristus Ero

30-31 Ke lape ta hele ke pomerei ol? Israel mur tepur kikiria toto ke te tango rere kue ke te lohot ke te pengpeng nga NeHalang matana. Pe te hottaua ero iange te teke te poia nga kue nenge te nanas tau tote hotonga mur. Pe hana lomonmona ngana mur tepur kikiria ero mana pe te lohot ke te pengpeng nga NeHalang matana iange nga leteria manmanna ngana mana.

32 ✡Ia pomerei nge Israel mur te mene ero? Te mene ero iange iri leteria manmanna nge Kristus ero. Pe te teke reria ume urana ngana mur mana lape poia iri ke te pengpeng nga NeHalang matana. Ke pomalam te singsingo nga "um nenge poia hehei pe hana ke te sisingo ia".

33 ✡Ke pomanga NeHalang nena alalaha nenge tehas sue ke ulolo, hele ngana nenge hele ke teke,

---

✡ **9:29:** Isa 1:9 ✡ **9:32:** Isa 8:14 ✡ **9:33:** Isa 28:16; 1Pi 2:6

"Anau, e talue um e nga kileng nenge Sion.
Um nenge lape poia hehei pe hana ke te singsingo pe te losio ia.
Pe mele nenge letena manmanna nge I lape e hile hote i ero."

10

1 Titik mur pe liliuk mur, ure nenge letektek ia pe e hetalaulau ia, ngana koi nenge e teke NeHalang mene mule lek hana Israel mur.
2 Iau e hele ke pomai iange e etei tote: Iri leteria toto ke te teke te ume nge NeHalang. Pe leteria matana ngana nga kue nenge te nanasia ke te ume nge NeHalang, pengpeng ero.
3 Iange NeHalang poia kue e nenge lape poia iri ke te lohot ke te pengpeng nga matana. Pe iri lemeria ero ia ke te nanasia ero. Te teke te poia iri ke te pengpeng nga iri siporia reria poinga nenge te nanasia hotonga.
4 Hotonga nenge NeHalang tunge lange Moses nem, hetala ngana nge Kristus. Pe iri lochloch ngana nenge leteria manmanna nge Kristus, lape te lohot ke te pengpeng nga NeHalang matana.
5 ✡Moses hele urume hotonga nem nge lape poia mele ke pengpeng nga NeHalang matana: Nenge hele ke teke, "Mele nenge nanas taua hotonga tang ngana lape tu ke maulul."
6 ✡Pe NeHalang nena alalaha nenge tehas sue ke ulolo, hele urume letera manmanna ngara nge poia ita ke ta pengpeng nga NeHalang matana: Nenge hele ke teke, "O ontei mule iong nga letem

✡ **10:5:** Lev 18:5 ✡ **10:6:** Deu 30:12-14

ke pomai ero, ‘Itei nenge lape haka langa lut nga
tapa?’ (ke mene sue Kristus at)
7 Pe o ontei mule iong ke pomai ero pule, ‘Itei
nenge lape sio langa metenga ana kileng?’ ” (ke
hemaul heke mule Kristus nga metenga)
8 NeHalang nena alalaha nenge tehas sue ke
ulolo hele ke mai koi,

“Helenga tu rochroi nge iong nem lo;
tuteu luluch nge iong nga letem pe nga halim
pule.”

Pe helenga nem i helenga nenge lete manmanna
ngana ana nenge mo haliu hotote.
9 Ke nenge teke o hele hot ke o teke, “Iesus i
Non Soke,” pe letem manmanna nga letem toto ke
NeHalang hemaul heke mule i nga metenga, lape
NeHalang mene mule iong.
10 Iange letem manmanna nge teu toto pe nem
poia iong ke o lohot ke o pengpeng nga NeHa-
lang matana. Pe nga halim o hele hote letem
manmanna ngana pe nem poia iong ke NeHalang
mene mule iong.
11 ✡Iange NeHalang nena alalaha nenge tehas sue
ke ulolo, hele ke teke, “Mele nenge letena man-
manna nge Kristus, lape NeHalang hile hote i ero.”
12 ✡Poinga nem lape lohot ke elle mana nge Iuta
mur pe hana lomonmona ngana mur pule. Ute
pele nge altoto nge iri ero. Ke Non Soke elle nem, i
hulua lochloch nenge leteria mamanna nge i aria
Non Soke ia, pe lape tunge ure urana ngana mur
lange iri.

✡ **10:11:** Isa 28:16 ✡ **10:12:** Ume 15:9

13 ✡Ke, “iri lochloch ngana nenge leteria man-
manna nge i lape NeHalang mene mule iri.”
14 Pe nenge teke leteria manmanna nge NeHa-
lang ero, pomerei nge te onteia I ke halaua iri? Pe
nenge teke te longe NeHalang nena helenga ero,
lape leteria manmanna nge I ke merei toto? Pe
nenge teke mele haliu hote nena helenga ero, lape
te longe ke mere?
15 ✡Pe nenge teke te kulos hote iri ero lape te
haliu hote nena helenga ke pomerei? Ke NeHa-
lang nena alalaha nenge tehas sue ke ulolo, hele ke
teke, “Urana toto! Hana nenge tei hot ia helenga
urana toto ngana, ngaria koi te atat!”
16 ✡Pe hana halang nge Israel te longala teua
helenga urana toto ngana nem ero. Iange hetat-
alonga Isaias hele ke teke, “Non Soke, mele pele
letena manmanna nga lem helenga nenge mo
haliu hote lange iri ero.”
17 Ita, letera manmanna ngara lohot iange ta
longe helenga urana toto ngana. Pe ta longe
helenga urana toto ngana iange mele haliu hote
Kristus nena helenga.
18 ✡Pe e teke e onteia imo ke pomai: Hehei pe
hana nenge Israel mai, te longe helenga urana toto
ngana pule ma ero? Iri te longe ke ulolo. Iange
NeHalang nena alalaha nenge tehas sue ke ulolo
hele ke teke,
“Te longe hana nemur reria haliunga nga ich
lochloch,
pe reria haliunga song ke langa kileng
lochloch ngana nga ich.”

✡ **10:13:** Jol 2:32 ✡ **10:15:** Isa 52:7 ✡ **10:16:** Isa 53:1 ✡ **10:18:** Psa 19:4

19 ✡Iok, lape e ontei mule imo ke pomai: Heei pe
hana nenge Israel mai, te eteia helenga urana toto
ngana pule ma ero? Iri te eteia ke ulolo. Iange
Moses hele tala ke teke,
"Lape e mene teua iri nenge lek hana mur ia iri ero
ke tetu luluch nge iau,
pe nga nem lape e poia imo ke samo keke iri.
Pe lape letek urana ia iri nenge te eteia ute e
ero toto
pe nga nem lape e helete ininia imo."
20 ✡Hetatalonga Isaias heleia NeHalang nena he-
lenga ke mallaha toto ke teke,
"Heei pe hana nenge te tango rerere iau ero,
te hottaua iau.
Pe e hemallaha hote iau lange
iri nenge te ontei rerere iau ero."
21 ✡Pe nenge Israel, NeHalang hele ke teke,
"Nga etue lochloch etul hote perik ke e teke elau
teua iri.
Pe ero, te longo ole taua iau pe te hele poreke
iau."

11

Israel Mur Hel Mana Leteria Manmanna Nge Non Soke

1 ✡Iok, lape e ontei ke pomai: NeHalang mai hile
hote nena hana mur ol kai? Ero toto! Iange iau
lek nge Israel pule pe lekte laka ne Apraham pe e
lohot nga kaleu ramana nge Pensamin.
2 Israel mur teha ero kura pe NeHalang hesilei
hote iri ke ulolo ke nena hana mur ia iri. Ke
NeHalang nena hana nemur nenge hesilei hote iri

✡ **10:19:** Deu 32:21 ✡ **10:20:** Isa 65:1 ✡ **10:21:** Isa 65:2
✡ **11:1:** 1Sa 12:22; Psa 94:14; Pil 3:5

ke ulolo, lape hile hote iri ero. Imo a eteia nananga
nenge hetatalonga Elaisa nenge tu nga NeHalang
nena alalaha nenge tehas sue ke ulolo. Elaisa
letena inin taua Israel mur pe hele ke kerkereng
toto lange NeHalang ke teke,
3 ✡ "Non Soke, hana nemur te hune lem hetata-
longa mur pe te toto sue lem tunginga ana hatanga
mur. Pe iau toro mana koi etu ol pe ngaria koi te
teke te hununе iau pullo."
4 ✡Pe NeHalang tuacholia Eliasa nena helenga
ke pomerei? NeHalang tuacholia ke teke, "Iau e
rahit ke lek hana mur iri 7,000 pe hana nemur te
heto hekeke aetapuna nenge ene Paal ero."
5 Ke heueu nei pule NeHalang hile hote nena
hana mur Israel ero. I hesilei hote hehei pe hana
hel ke nena hana mur ia iri nga letena urana
ngana.
6 ✡Ke NeHalang hesilei hote iri nga letena urana
ngana mana, pe nga reria ume urana ngana mur
ero. Pe nenge teke NeHalang hesilei hote iri nga
reria ume urana ngana mur, lape NeHalang nena
tunginga nenga letena urana ngana nem luna ero.
7 Ke lape ta hele ke pomerei ol? Israel mur te
purpur ke te tango rere ure pe te hottaua ero pe
iri hel mana nenge NeHalang hesilei hote iri te
hottaua. Pe iri lochloch ngana NeHalang hepiriu
ala tote leteria ke te longe nena iunga ero.
8 ✡Ke pomanga NeHalang nena alalaha nenge
tehas sue ke ulolo, hele ngana nenge hele ke teke,
"NeHalang tunge aria lete mete ke leteria haka
ero,

✡ **11:3:** 1Ki 19:10, 14 ✡ **11:4:** 1Ki 19:18 ✡ **11:6:** Kal 3:18
✡ **11:8:** Deu 29:4; Isa 29:10

ke te eteia ure nemur nenge te esesia ero pe
te eteia ure nemur nenge te longlonge ero.
Ke ure nei lohotot ke heueu nei lohotot kura.”
9 ✡Pe ne Teuit hele ke teke,
“Iau lemek toto ke e teke aria ngaunga matana mur
te hesingo ia iri ke te losio
pe ekoukou ele iri ke te tekema te urana nga NeHalang matana.
Pe lemek toto ke e teke NeHalang tunge tuangachol lange iri.
10 Pe lemek toto ke e teke NeHalang poia iri
ke mataria hit ke te kolkol
pe poia iri ke teura ero toto
nga ure meena ngana mur nenge lohotot nge iri.”

NeHalang Mene Mule Hana Lomonmona Ngana Mur

11 ✡Iok, lape e ontei mule pule: Iuta mur te losio ngaria neu mau, lape te poreke sapele pe te urana mule ero ol? Pomam ero! Reria poinga poreke ngana nem halaua hana lomonmona ngana mur ke te mene maulinga ke koko, pe nem poia Israel mur ke saria keke iri.
12 Iuta mur tehul rumeria ia Kristus pe nga reria poinga nem, NeHalang poi ke urana lange hehei pe hana nga ich. Iuta mur leteria manmanna nge Kristus ero, ke pomalam NeHalang poi ke urana lange hana lomonmona ngana mur. Pe nenge teke Iuta mur lochloch leteria manmanna mule nge Kristus, lape NeHalang poi ke urana toto lange hehei pe hana lochloch ngana nga ich!

✡ **11:9:** Psa 69:22-23 ✡ **11:11:** Ume 13:46

NeHalang Tunge Maulinga Lange Hana Lomonmona Ngana Mur Pule

13 Iok, imo hana lomonmona ngana mur, lape
e hele lange imo. Iau hekulkulonga nenge e ume
luluch nge hana lomonmona ngana mur pe e tung
teu tote iau nga ume nem.
14 Iange iau e teke e heneue lek hana mur ke te
poi ke pomange hana lomonmona ngana mur nge
NeHalang mene mule iri.
15 NeHalang hile hote iri mukam ke pomalam
mene mule hehei pe hana nga ich ke tetu ke elle
luluch nge i. Pe nga etue nenge NeHalang mene
mule Israel mur, lape tepoi ke pomalaka nga te
maul haka mule nga metenga.
16 Ke i manmanna toto nge NeHalang hesilei
hote Israel mur nga poinga nei. Nenge teke
ngaunga ele unne nenge tepoi tunginga ia lohot
ke urana, ngaunga aluana lochloch lape te urana
pule. Pe nenge teke ae ulana mur te urana, ae
perperna mur lape te urana pule.
17 ✡Pe NeHalang hile hote Iuta mur hel pe mene
hana lomonmona ngana mur ke te mene muria.
Ke iri tepoi ke pomanga ae oliua toto ngana per-
perna mur nenge te chato hote iri. Pe hana lomon-
mona ngana mur tepoi ke pomalaka nga ae oliua
uraurau ana perperna mur nenge te mene muria
ke te tuatom teu mule nga ae oliua toto ngana
tana. Pe Iuta mur reria tete mur iri ae ulana urana
ngana nem. Ke imo hana lomonmona ngana mur,
heueu nei a mene maulinga pule nga ae ulana
urana ngana nenge Iuta mur.

✡ **11:17:** Epe 2:11-19

18 Ke pomalam a palut laka rara pe anau sio
mene ae perperna nemur ero. Iange imo ae ulana
inheke imo pe imo a inheke ae ulana ero.
19 Iok, lape a hele ke a teke, “Te chatoa ae per-
perna nemur lo pomalam e puotom tele iau ke e
mene muria.”
20 Nem manmanna. Pe ae perperna nemur
te chato hote iri iange leteria manmanna ero pe
iong o mene muria iange letem manmanna nge
Kristus. Pe o palut laka rara ero. Urana nge o
matau.
21 Iange nenge teke letem manmanna ero lape
NeHalang hile hote iong pule ke pomanga ae per-
perna nemur nenge chato hote iri neu.
22 ✡Ke o naue lo? NeHalang nena poinga urana
pe i nge maluch ero la. Ke iri nenge leteria man-
manna ero NeHalang maluch ole iri ero. Pe i poi
ke nek lange iong nga nenge teke o nanasia mene
lemene ngana. Pe nenge teke o nanasia lemene
ngana ero, i lape chato hote iong pule.
23 Pe nenge teke Iuta mur leteria manmanna
mule, NeHalang nakuna nge tuatom teu mule iri
nga muria nenge chato hote iri ia ke tetu mule nga
muria.
24 Letemo metene ke nek! Iuta mur iri ae oliua
toto ngana perperna mur ia iri. Pe imo, ae oliua
nenge uraurau ana perperna mur. Pe NeHalang
chato hote Iuta mur pe tuatom teua imo langa
ae oliua toto ngana tana ke a mene muria. Pe
nenge teke Iuta mur leteria manmanna mule,
semel mana nge NeHalang tuatom teu mule iri
langa muria!

✡ **11:22:** Ioa 15:2, 4

NeHalang Lape Mene Mule Israel Mur Pe Hana Lomonmona Ngana Mur Pule

25 Ke titik mur pe liliuk mur, lemek ke e teke a
eteia helenga manmanna ngana nenge NeHalang
hemallaha hote nei ol. Pomalam lape a eteia
pe a hele ke a teke, “Manmanna iam, imem mo
etei lochloche NeHalang letena tuanin ngana ero
i!” Ke ana helenga mai koi: Israel mur halang
lemeria ero nge leteria manmanna nge Kristus. Pe
lape tepoi ke pomalam kela het nga etue nenge
hana lomonmona ngana nemur nenge NeHalang
amele iri, teteu kela tetu luluch nge NeHalang.
26 ✡Ke nga kue nem NeHalang lape mene mule
Israel mur lochloch. Ke pomanga NeHalang nena
alalaha nenge tehas sue ke ulolo, hele ngana
nenge hele ke teke,
“Non nenge lape mene mule hehei pe hana lape
lohot nge Sion nga kileng nenge Ierusalem.
Pe lape holoa sue ne Iakop nena tete mur
reria poinga poreke ngana mur ke te lasus
lochloch.
27 ✡Ke nenge nei poi ke pomanga lek tomunga hel
ana helenga
nenge e saua reria poinga poreke ngana mur
ke te lasus toto.”
28 Israel nemur lemeria ero nge te longala teua
helenga urana toto ngana ke tuteu nge iri, ke
pomalam te lohot ke NeHalang nena ngarang mur
ia iri, ke nem halaua imo hana lomonmona ngana
mur. Pe NeHalang mutena taua Israel mur iange
nga nena tomunga hel ana helenga nenge poia
lange reria tete mur.

✡ **11:26:** Isa 59:20-21 ✡ **11:27:** Jer 31:33-34

29 Iange NeHalang hul mule letena ero ol nga
ure urana ngana mur nenge tunge lange iri nenge
hesilei hote iri ke ulolo.
30 Ke pomange imo hana lomonmona ngana
mur. Nge nike a longo ole taua NeHalang pe
NeHalang letena ia imo pe mene mule imo iange
Israel mur te longo olole.
31 Ke heueu nei Israel mur lemeria ero nge te
longo tau pe nenge teke lemeria, te longo tau pe
NeHalang letena ia iri pule ke pomange imo.
32 NeHalang poia hehei pe hana lochloch ngana
nga ich ke tepoi manmana poinga poreke ngana
iange nga reria longonga ole. Pe poia iri ke pomai
iange teke letena ia iri lochloch.

Ta Heto Heke NeHalang Ene

33 ✡NeHalang letena tuanin ngana pe letena
matana ngana elela toto pe i non urana ngana ia
toto! Mele pele nakuna ero toto nge letena matana
hote NeHalang letena tuanin hot ngana ia nena
ume mur!
34 ✡ "Itei toto eteia Non Soke letena tuanin ngana
mur?
Pe itei toto tunge lete matana ngana lange i?"
35 ✡ "Pe itei toto tunge ute lange NeHalang ke lape
NeHalang tuachol mule lange i?"
36 ✡Ero toto! Iange NeHalang ala hote ure
lochloch pe ala hote ure lochloch ke nena ia, pe
ure lochloch temeria i. Ta heto heke NeHalang ene
ke koko! Manmanna toto.

✡ **11:33:** Isa 55:8-9 ✡ **11:34:** Isa 40:13; 1Ko 2:16 ✡ **11:35:** Job 41:11 ✡ **11:36:** 1Ko 8:6

12

Ta Tung Teu Tote Ita Lange NeHalang

1 ✡Titik mur pe liliuk mur, lek helenga lochloch
ngana koi tetu pe lape ta potar ol? E hele ke
kerkereng toto lange imo. NeHalang letena ia
ita ke palaungana toto lo. Ke pomalam e teke a
tung teu tote singimo lange i ke pomanga tunginga
nenge maulul pe lemlem ke a poia nena ume.
Nenge nei i kue nenge a heto heke NeHalang nga
letemo pe lape poia i ke iech.
2 Pe a nanasia poinga nenge hehei pe hana nga
ich ero, a longele NeHalang ke hetaua letemo tu-
anin ngana nike ngana mur nga heueu ngana. Ke
NeHalang lape hulia lemo poinga mur ke nanasia
letemo tuanin ngana heueu ngana nemur. Ke
pomalam lape a etei tote poinga nemur nenge Ne-
Halang mutena taua iri, pe a eteia poinga nemur
nenge te urana pe te pengpeng pe poia i ke iech.

Ta Poia Ume Nga Tunginga Nemur Nenge NeHalang Tunge At Nge Ita

3 ✡Iau e lohot ke iau non nenge pomai nga
tunginga nenge NeHalang tunge at nge iau. Ke
pomalam e hele lange imo elle pe elle ke mai: Otal
heke tote iong ke o teke iong non toto ero. Otal
sio mene iong pe o amnei urume iong nga letem
manmanna ngana nenge NeHalang tunge lange
iong.
4 ✡Ita elle pe elle singira sachanchana halang. Pe
singira sachanchana nemur aria ume altototo.

✡ **12:1:** Rom 6:11, 13; 1Pi 2:5 ✡ **12:3:** 1Ko 12:11; Epe 4:7; Pil 2:3
✡ **12:4:** 1Ko 12:12, 27

5 Ke pomalam mana nge ita. Ita halang pe
singira elle mana luluch nge Kristus pe singira
sachanchana nemur te tuatom tele hel luluch nge
pekngaria mur.
6 ✡NeHalang letena urana ia ita ke tunge
tunginga kuenkuena ngana mur at nge ita. Mele
nenge mene tunginga nenge hetatatalo, poia ke
purpure letena manmanna ngana.
7 Pe mele nenge mene tunginga nenge ha-
laulaua hehei pe hana, poia ana ume ke man-
manna ke halaua hehei pe hana. Pe mele nenge
mene tunginga nenge hetottoro, poia ana ume ke
manmanna ke hetoro.
8 Pe mele nenge mene tunginga nenge he kerk-
erkereng ia hehei pe hana leteria, poia ana ume
nem ke lohot ke manmanna. Pe mele nenge
mene tunginga nenge tungtung ure lala nge mele
hel, poia nga letena toto ke hile hote ure. Pe
mele nenge mene tunginga nenge i mukmuka nge
hehei pe hana, nakuna taktakia ana ume nem. Pe
mele nenge mene tunginga nenge letena ia hehei
pe hana, iech mana pe poia ana ume nem ke lohot.

Mutera Tau Tote Hehei Pe Hana

9 Nga etue nenge mutemo taua hehei pe hana,
mutemo taua iri ke manmanna pe a channanga
mana ero. Pe a hile hote poinga poreke ngana pe
a rahit mene poinga nenge urana.
10 ✡A tung tote letemo lange pekngamo mur pe
mutemo tau tote iri. Pe a heto heke menmene
pekngamo mur.

✡ **12:6:** 1Ko 12:4-11; 1Pi 4:10-11 ✡ **12:10:** 1Pi 1:22

11 A ume ke kerkereng toto pe lemo melei tana
rara ero. A tung tote letemo lange Non Soke ke a
ume nge i.
12 ✡A iech pe a kulele mene utar nenge letemo
tu hit menmene nenge lape at. Pe nenge teke ure
meena ngana lohot nge imo a takis mene pe a
hetalaulau ke kokoes.
13 ✡A tunge lemo urelu hel lange NeHalang nena
hana mur hel pule pe a lohe lemo pele matana
mur lange hana nemur nenge teat nga kileng tau
ngana.
14 ✡A onteia NeHalang ke poi ke urana lange
hana nemur nenge tepoi porekreke imo pe a on-
teia i ke he poreke iri ero.
15 A iech luluch nge iri nemur nenge te iechiech
pe a tang luluch nge iri nemur nenge te tangtang.
16 ✡Atu ke letemo elle luluch nge hulua lochloch
pe atal heke imo ero, a au sio mene imo ke aume
luluch nge iri nenge pingaria iuiu ero. Atal heke
imo ke a teke imo toto ero.
17 ✡Nenge teke mele poia poinga poreke ngana
e lange imo, a tuacholia poinga poreke ngana e
lange iri ero. Ames ke kerkereng ke a poia poinga
nenge urana nga hulua mataria.
18 A ume ke kerkereng toto ke atu ke letemo elle
luluch nge hulua lochloch.
19 ✡Titik mur pe liliuk mur, a tuacholia poinga
poreke ngana nenge mele hel te poia lange imo
ero. A hei tele lange NeHalang ke tuacholia nga
letena inin ngana. Iange NeHalang nena alalaha

✡ **12:12:** 1Te 5:16-18 ✡ **12:13:** Hip 13:2 ✡ **12:14:** Mat 5:44; 1Ko 4:12 ✡ **12:16:** Pro 3:7 ✡ **12:17:** 1Te 5:15 ✡ **12:19:** Deu 32:35; Mat 5:39

nenge tehas sue ke ulolo, heleia Non Soke hele
ngana nge hele ke teke, “Iau sipok lape e tuacholia
poinga poreke ngana nenge te poia.”
20 ✡Pe imo, urana nenge apoi ke pomai koi,
“Nenge teke lemo ngarang mur te mete aria, a
hengaua iri.
Pe nenge teke te meteune ech, a tunge ech
lange iri ke tein.
Nenge teke a poia poinga nei lange iri, lape temei
tote iri.”
21 A longala teua poinga poreke ngana ke hekou
sue imo ero. A poia poinga urana ngana ke a
hekou sue poinga poreke ngana.

13

Ta Longo Taua Hana Nenge Te Here Kileng

1 ✡Urana nge imo hehei pe hana lochloch atu ke
a longo tau mene hana nenge tenau ele imo, iange
NeHalang i sipona tal hote poinga nem pe tunge
hana nemur aria ume nenge tenau elele hehei pe
hana. Pe iri te lohot pe tepoi ke pomam nga iri
siporia lemeria ngaria ero.
2 Ke mele hel nenge te longo ole taua hana
nemur, te longo ole tau ume nenge NeHalang tal
hote ke ulolo. Pe mele hel nenge tepoi ke pomam,
te longia aria melmelenga nenge lape lohot nge iri
ke ulolo.
3 ✡Iange iri nemur nenge te nanasia poinga nge
pengpeng, te mataua hana nenge tenau elele iri
ero. Iri nemur nenge te popoi poinga poreke
ngana mana, te mataua hana nemur nenge tenau

✡ **12:20:** Pro 25:21-22; Mat 5:44 ✡ **13:1:** Pro 8:15; Tit 3:1 ✡ **13:3:** 1Pi 2:13-14

elele iri. Ke nenge teke lememo ero nge a mataua
hana nenge tenau elele imo, iok, a nanas mene
poinga nge pengpeng.
4 Iange hana nemur, NeHalang nena ume ana
hana mur ia iri, nenge teume ke te halaulaua imo
ke atu ke nek. Pe nenge teke a popoi poinga poreke
ngana, nem lape poia imo ke a matau. Hana
nemur, NeHalang talue iri ke nena ume ana hana
mur ia iri pe te mene hekerkerenga nenge te tung
hote NeHalang letena inin ngana lala nge mele hel
nenge te popoi poinga poreke ngana.
5 Ke pomalam urana nge a longo taua iri. Pe a
longo taua iri nga lemo mataunga nenge, a teke
lape te poia NeHalang letena inin ngana ke lohot
nge imo ero. Pe pule, a longo taua iri nga ure
urana ngana nenge a eteia ke NeHalang poi hote
ke teke ta nanasia.
6 ✡Ke ngana laka nenge a sausau umtutuna pule.
Iange hana nemur te umume nge NeHalang pe te
poia aria ume ke lohot ke nek ke kokoes.
7 Ke pomalam ume nemur nenge a poia lange
iri ero kura, a poia lange iri ol. Nenge teke asau
umtutuna ero kura, asau umtutuna ol. Pe nenge
teke a poi ke nek lange hel nge iri ero kura, apoi
ke nek lange iri ol. Pe nenge teke atal heke hel nge
iri ero kura atal heke iri ol.

Mutera Taua Pekngara Mur Iange Ara Etue Heroi Lo

8 ✡A hanok ia umtutuna ma ute e nge mele
ero toto. Mutemo taua pekngamo mur pe lemo
mutenga nem, a poia ke pomanga lemo hanganok

✡ **13:6:** Mat 22:21 ✡ **13:8:** Mat 22:39-40; Iei 2:8

nenge a tunge lange mele elle pe elle. Mele nenge
poi ke pomai, nanas tau tote hotonga hele ngana.
9 ✡Iange hotonga hele ke teke, “O heporeke
leinga ero,” “O hune mele ero,” “O keme ero,” “O
memeleia mele nena ute e ero.” Ke hotonga ne-
mur pe hel pule, iri lochloch te lohot nga hotonga
tana elle nenge hele ke teke, “Mutem taua mele hel
pule ke pomanga mutem taua iong sipom.”
10 ✡Iange mele nenge mutena taua pekngana
mur, poia poinga poreke ngana e lange iri ero. Ke
nenge teke mutemo taua hehei pe hana, a nanasia
hotonga lochloch ke ulolo.
11 ✡Pe a poia ol iange ta tutu nga etue e lokoi.
Etue nei i etue nenge ta mamamani ero ol koi,
matara charchara mana pe ta nauala mana ol.
Iange etue heroi lo nenge lape NeHalang mene
mule ita nga rera melmelenga mur pe tala nga lut
nga tapa.
12 ✡Tatu nga kileng au ngana ke mala toto lo pe
mam pe kileng chach sio ke etue heueu ngana e at.
Pe tatu hit mene poinga nemur nenge ta popoia iri
nga kileng au ngana ero ol. Ta ra heke rera palinga
hel ana ure mur nenga kileng mesehe ngana ana.
13 ✡Ta almasia rera inga mur pe tai ke ta peng-
peng ke pomange hehei pe hana nenge teii nga
kileng mesehe ngana. Pe tain ke ara hauaua ulu
ero ol. Pe poinga poreke ngana mur pe salaunga
ana poinga pe poinga nenge tama lululuch nge
hehei, ta hile tote iri ol. Pe tapal hel ero pe sara
keke hel ero ol.

✡ **13:9:** Exo 20:13-15, 17; Deu 5:17-19, 21 ✡ **13:10:** 1Ko 13:4-7
✡ **13:11:** Epe 5:14; 1Te 5:6-7 ✡ **13:12:** 1Io 2:8 ✡ **13:13:** Luk
21:34; Epe 5:18

14 ✡Pe lape apoi ke pomai koi: A mene ara Non
Soke Iesus Kristus ke pomanga lemo hengeron
nenge a heron heke nge imo. Pe singimo lemene
ngana mur nga poinga poreke ngana, a hile iri ke
te lasus toto ol.

14

Ta Halaua Iri Nenge Leteria Manmanna Ngana Kerkereng Ero

1 ✡Hana pe hehei hel leteria manmanna nge
Kristus pe leteria manmanna ngaria kerkereng
ero iange leteria nachnai nga ure hel. A long
teua iri lange imo pe a hele inin taua iri nga reria
poinga nenge te poia nem ero.
2 ✡Mele hel nenge leteria manmanna ngana
kerkereng te teke urana nge te ngaua ngaunga
kuenkuena ngana mur. Pe iri nenge leteria man-
manna ngana kerkereng ero, te teke urana nge te
ngau mene ngaunga hel mana pe huros ero.
3 ✡Pe urana ero nge mele nenge ngaungau huros
ero nge ngailele mele nenge ngaungaua ngaunga
kuena ngana mur. Iange mele nenge ngaungaua
ngaunga kuena ngana mur, NeHalang mene mule
i ke ulolo.
4 ✡Ke o amnei teu langa mele nena poinga mur
ero. Mele nem, Non Soke nena non ia i. Pe pomere
nge o teke o nauele i. Pe nenge teke non nem
losio ma mes ke kerkereng Non Soke i sipona lape
amnei teu laia. Pe Non Soke nena non nenge
umume nge i, lape ume ke kerkereng iange Non
Soke i sipona halaulaua i.

✡ **13:14:** Epe 5:11 ✡ **14:1:** Rom 15:7 ✡ **14:2:** Gen 9:3-4 ✡ **14:3:** Kol 2:16 ✡ **14:4:** Mat 7:1; Iei 4:11-12

5 ✡Mele hel te teke etue hel papalauna nga etue
hel, pe mele hel te teke etue lochloch iri etue
papalauna mur ia iri. Nga ure nenge pomam, imo
elle pe elle amnei teu ke nek pe a nanas ia utar
nenge imo elle pe elle a teke urana.
6 Mele hel nenge te teke etue e palaungana nga
etue hel, te talue etue nem ke i etue nenge te
heto hekeke Non Soke ia. Pe iri nenge te ngaua
ngaunga kuenkuena ngana mur, te teke urana
nga Non Soke matana pe te hele urana lange i
nga ngaunga nemur. Pe mele hel nenge lemeria
ero nge te ngau huros, te teke urana nga Non
Soke matana pe te hele urana lange Non Soke nga
ngaunga hel mana nenge te ngaua.
7 Iange mele pele tu ke heiech ia i sipona nga
lemene ngana ero pe mete nga i sipona lemene
ngana ero.
8 ✡Nenge teke tatu ke ta maulul, ta maulul nga
Non Soke lemene ngana pe nenge teke ta mete, ta
mete nga Non Soke lemene ngana pule. Ke nenge
teke ta maulul ma ta mete, ta nanas mene Non
Soke lemene ngana.

9 Kristus mete pe maul haka mule nga metenga
ke ulolo. Ke nga poinga nem, Kristus lohot ke i
Non Soke nge iri lochloch. Iri nenge te mete pe iri
nenge te maulul pule.
10 ✡Ke pomerei nenge a henonou perimo lange
pekngamo mur ke a teke te poia poinga poreke
ngana. Pe pomerei nge a ngailelele iri? Ita
lochloch lape tames nga NeHalang matana ke am-
nei teu at nge ita nga rera poinga mur.

✡ **14:5:** Kal 4:10-11 ✡ **14:8:** Kal 2:20 ✡ **14:10:** 2Ko 5:10

11 ✡Iange NeHalang nena alalaha nenge tehas
sue ke ulolo, hele ke mai,
“NeHalang hele ke teke,
‘Iau etu ke e maulul ke manmanna,
pe manmanna toto ke hulua lochloch
lape te tualou sio nga matak
ke te heto heke iau;
pe hulua lochloch lape te hele hot
ke te teke iau NeHalang toto ngana.’ ”
12 Ke pomalam, ita elle pe elle lape ta mes nga
NeHalang matana pe ta hele hote rera poinga mur
pe ta kulele ana tuangachol.

Ta Heporeke Pekngara Mur Nga Leteria Manmanna Ngana Ero

13 Ke pomalam ta henonou perra lange pekngara mur ero. Ure nenge urana nge ta poia ngana koi nei: Letera haka ke ta poia tira e ma liura e ke losio nga poinga poreke ngana ero.

14 ✡Iau e nanas tau tote ara Non Soke Iesus pe manmanna ke e eteia ke ute pele nge poreke nge tuteu nga ngaunga pele ero. Pe mele hel nenge te teke ngaunga e poreke, ngaunga nem poreke mana nge iri nenge te teke poreke.

15 ✡Ke nenge teke o heporeke tim ma lium e letena iange o ngaua ngaunga e nenge i teke poreke, poinga nem henonou hote ke iong mutem taua i ero toto. Nakuna urana ero nge o heporeke tim e nga letena manmanna ngana, iange i pule, Kristus mete ke mene mule i ke ulolo.

✡ **14:11:** Isa 45:23; Pil 2:10-11 ✡ **14:14:** Ume 10:15; Tit 1:15
✡ **14:15:** 1Ko 8:11-13

16 Ke pomalam poinga nenge a teke urana nge a
poia pe mele hel te heleia ke te teke poreke, a poia
ero ol.
17 Iange NeHalang nena naualanga pe nekinga
tu nga ure nenge ta ngaungaua pe ta ininia ero.
Ana ure toto ngana laka: Poinga nenge tatu ke ta
pengpeng pe ta nanasia NeHalang lemene ngana
mur pe poinga nenge tatu ke letera elle luluch nge
NeHalang pe poinga nenge Opepengpeng poia
letera ke iech manmana.
18 Iange mele hel nenge te nanasia poinga ne-
mur ke te ume nge Kristus, lape te poia NeHalang
ke iech pe pule hehei pe hana lape te heleia ke te
teke poinga nem urana.
19 ✡Ke pomalam ta ume ke kerkereng ke tapoi
hote poinga nemur nenge hetakile hehei pe hana
ke nek pe hekerkereng ia mele elle pe elle.
20 ✡A heporeke NeHalang nena ume nga poinga
nenge aheo nga naunga ero. Iange NeHalang
heo ele ngaunga e ero. Pe poinga nenge mele
ngaua ngaunga e ke he poreke mele nga letena
manmanna ngana, poinga nem poreke.
21 Iong o teke o ngaungaua huros ma o inin
ia ech kerkereng ngana? Utar nenge o teke
opoia letem matana hote ke nek mukam. Nenge
teke lem poinga nem heporeke mele letena man-
manna ngana, urana nge o poia ero nike.
22 A rahite letemo manmanna ngana mur ke tu
mana nge imo pe NeHalang, nga ngaunga nemur
nenge imo elle pe elle a ngaungaua. Mele nenge
poia ute nenge i sipona teke urana pe amneia ke
poia poinga poreke ngana e ero, urana nge o iech.

✡ **14:19:** Rom 12:18; 15:2 ✡ **14:20:** 1Ko 8:13

23 Pe mele nenge letena nachnai ia ngaunga
nenge lape ngaua, poia poinga poreke ngana nga
nenge teke ngau mule ngaunga nem. Iange poia
nena poinga nem pe amneia nga letena ke poinga
nem poreke. Pe ure nenge ta poia nga letera
manmanna ngana ero, i poinga poreke ngana.

15

Ta Poia Mele Hel Ke Te Iech Pe Ita Sipora Ero

1 Ita nenge letera manmanna ngana kerkereng,
ta halaua iri nenge leteria manmanna ngana
kerkereng ero ke ta takisia aria melmelenga pule,
pe letera tu mana nga rera iechinga mur ero.
2 ✡Urana nge ta poia iri nemur ke te iech pe ta
halaua iri ke ta he kerkerengia leteria manmanna
ngana mur.
3 ✡Iange Kristus poia ume nenge tung mule
iechinga lange i sipona ero. Ke pomanga Ne-
Halang nena alalaha nenge tehas sue ke ululo,
hele ngana nenge hele ke teke, “Helenga poreke
ngana nenge hehei pe hana te poia lange iong, ana
melmelenga koi lohot nge iau.”
4 ✡Ure lochloch ngana nenge tehas sue nge nike
ke ululo, tehas sue ke hetore koi ita. Ke NeHalang
nena alalaha nenge tehas sue ke ululo, hetakile ita
ke tatu ke nek pe hekerkereng ia ita ke ta rahite
letera manmanna ngana pe tatu ke ta kulkulele
mene ara maulinga nga tapa nge i.
5 NeHalang i non nenge he kerkereng ia ita pe
poia ita ke tatu ke nek. Pe e hetalaulau amo ke
NeHalang poia imo ke atu luluch ke elle pe letemo

✡ **15:2:** 1Ko 10:24, 33 ✡ **15:3:** Psa 69:9 ✡ **15:4:** 2Ti 3:16

ma ke elle ke a nanasia Iesus Kristus nena poinga
mur.
6 Ke pomalam ames ke elle pe a heto heke NeHa-
lang nenge ara Non Soke Iesus Kristus Temene.

Helenga Urana Toto Ngana Lohot Nge Hana Lomonmona Ngana Mur

7 ✡Iok, Kristus longala teua ita ke ulolo ke po-
malam apoi ke urana lala nge imo elle pe elle ke
a longala teu helia imo. Pe poinga nem lape poia
hehei pe hana ke te heto heke NeHalang.
8 ✡Iange Kristus lohot ke i ume ana non nenge
halaulaua imem Iuta mur. Nem henonou hote ke
NeHalang nena tomunga hel ana helenga nenge
poia lange Iuta mur reria tete mur, lohot ke man-
manna.
9 ✡Pe pule poia hana lomonmona ngana mur ke
te heto heke NeHalang iange i non nge letentena
ia iri. Ke pomanga NeHalang nena alalaha nenge
tehas sue ke ulolo, hele ngana nenge hele ke teke:
"Ke pomalam lape e heto heke em,
nga etue nenge etu luluch nge hana lomon-
mona ngana mur.
Pe lape e peua peunga mur ke e heto heke em."
10 ✡Pe NeHalang nena alalaha e pule hele ke teke,
"Imo hana lomonmona ngana mur,
a iech luluch nge NeHalang nena hana mur."
11 ✡Pe nena alalaha e pule hele ke teke,
"Imo hana lomonmona ngana mur
a heto heke Non Soke.
Imo hehei pe hana lochloch,
a peua peunga mur ke a heto heke i."

✡ **15:7:** Rom 14:1 ✡ **15:8:** Mat 15:24 ✡ **15:9:** Psa 18:49; Ume 3:25 ✡ **15:10:** Deu 32:43 ✡ **15:11:** Psa 117:1

12 ✡Pe hetatalonga Isaias heleia pule ke teke,
“Ne Iese palau nette e lape is toto haka,
pe lape lohot ke i naungaala ana non
nenge lape nauele hana lomonmona ngana mur.
Pe aria kulkulalanga nenga maulinga tu nge
i.”
13 NeHalang i non nenge tunge kulkulalanga
nga maulinga nga tapa nge ita. Pe e hetalaulau
amo lange i ke poia imo ke letemo ma ke nek pe a
iech nga letemo manmanna ngana. Pe Opepeng-
peng lape he kerkereng ia imo nga amo kulku-
lalanga nga maulinga nge NeHalang.

Paulus Hele Urume Nena Ume

14 Iok titik mur pe liliuk mur, Iau letek man-
manna ke ure urana ngana mur halang tetu teu
nge imo. E eteia ke letemo matana ngana urana
ke a purpur nge a hetoro helel ia imo.
15 Pe lek helenga hel nga alalaha nei e hele chach
hot tote pe era hala halik ia ero, iange e teke e
helete metene mule imo nga ure nemur. E poia ke
pomam iange NeHalang letena urana toto nge iau
16 ✡ke e poia Iesus Kristus ana ume lange hana
lomonmona ngana mur. Pe e ume nge NeHalang
ke e haliu hotote nena helenga urana toto ngana.
Ke pomalam hana lomonmona ngana mur lape
tepoi ke pomanga tunginga nenge Opepengpeng
helemlem ia pe NeHalang longele ke mene.
17 Iau e nanas tau tote Iesus Kristus ke pomalam
e iech toto nge e poia NeHalang nena ume.
18 Pe lemek ero toto nge e hele hote ume pele
nge mele pule poia. E teke e hele ke kerkereng

✡ **15:12:** Isa 11:10; Hem 5:5 ✡ **15:16:** Rom 1:5; 11:13

toto nga ume nenge Kristus poia nge iau ke e poia
hana lomonmona ngana mur ke te longo taua
NeHalang. Pe te longo taua NeHalang nga helenga
nenge e heleia pe nga ume nenge e poia.
19 Ngana laka nga Opepengpeng nena kerk-
erenga nenge he kerkereng ia iau ke epoi hotote
ure papalauna nemur nenge e hele pe te lohot
manmana. Ke e talun ke e haliu hote helenga
urana toto ngana nenge Kristus, ke rongo heke
lochloche kileng nemur nge Ierusalem pe ramak
laia nga kileng mur nge Ilirikam pule.
20 ✡Iau lemek toto ke e teke e haliu hote helenga
urana toto ngana nenge Kristus nga kileng nemur
nenge te eteia Kristus ero kura. Iange lemek ero
nge e ume haka mana nga ume nenge mele nge
altoto talune ke ulolo.
21 ✡Ke pomanga NeHalang nena alalaha nenge
tehas sue ke ulolo, hele ngana nenge hele ke teke,
"Iri nemur nenge te longe pingana ero toto lape te
naue i,
pe iri nemur nenge te longe nena helenga ero
toto lape te eteia ke nek."
22 ✡Ke ume nei poi ele iau ke kokoes ke ngana laka
nenge eat ke e lohot nge imo erochro.

Paulus La Ke Nau Tote NeHalang Nena Hana Mur Nge Rom

23 E teke ela ke enau toto imo pe ero manmana
ke hesinga halang la ke ulolo. Pe heueu nei e teke
ela toto nge imo ol iange e heulo hote lek ume
lochloch ngana nga kileng nemur nga lamai ke het
lo.

✡ **15:20:** 2Ko 10:15-16 ✡ **15:21:** Isa 52:15 ✡ **15:22:** Rom 1:13

24 Ke pomalam lape ela nga kileng nenge Sipein
pe ela ke e lohot nge imo ke etu pol pe e iech luluch
nge imo mukam. Pe iau e teke urana nge a halaua
iau nga lek kue ke ela nga kileng nem.
25 ✡Pe heueu nei e lala nge Ierusalem kura ke e
laia halaunga nenge lala nge NeHalang nena hana
mur nga lamau.
26 ✡Iange NeHalang nena hana mur nenge
Mesatonia pe Akaia tetal helenga lo pe te iech ke
te teke te tunge reria halaunga nga umtutuna ke
lange NeHalang nena hana mur nge Ierusalem
nenge reria ure ero.
27 ✡Iri siporia tetal helenga pe te iech mana
nge tepoi ke pomau. Pe urana nge tepoi ke po-
mau, iange Iuta mur laka nenge te halaua hana
lomonmona ngana mur nga ure urana ngana mur
nge NeHalang ke halaua iri nga operia mur. Ke
pomalam hana lomonmona ngana te tuacholia ke
te halaua Iuta mur nga ure nenge halau mene
singiria.
28 Ke iau lape e tunge umtutuna nemur lange
NeHalang nena hana mur ke te rahite mukam. Ke
het pe ramak lange Sipein pe nga ela ngak, lape
enau toto imo mukam.
29 ✡Iau e eteia ke ulolo ke Kristus nena petanga
mur te muta toto nge iau lo. Pe nga etue nenge ela
nge imo, lape e tunge petanga nemur lange imo.
30 ✡Ke titik mur pe liliuk mur, nga letera man-
manna ngana nge ara Non Soke Iesus Kristus pe
nga mutenga nenge Opepengpeng tunge at nge

✡ **15:25:** 1Ko 16:1-4 ✡ **15:26:** Ume 24:17; 1Ko 16:1; 2Ko 8:1; 9:2, 12 ✡ **15:27:** 1Ko 9:11 ✡ **15:29:** Rom 1:11 ✡ **15:30:** 2Ko 1:11; Kol 4:3; 2Te 3:1

ita, e onteia imo ke e teke a pur kikimo ke a
hetalaulau ak lange NeHalang ke halaua iau.
31 A hetalaulau ak iange Iuta mur hel nga lamau
leteria manmanna ero ke te teke te heporeke iau.
Pe pule a hetalaulau ke NeHalang nena hana mur
nge Ierusalem te iech nge te mene halaunga nenge
e lalaia nei.
32 Ke pomalam nga NeHalang lemene ngana ela
ke e lohot ke e iech luluch nge imo pe etu pol nge
imo.
33 E hetalaulau ke NeHalang nenge popoia
letera ke ma ke nek, tu luluch nge imo lochloch.
Manmanna.

16

Paulus Hekule Nena Apalanga Mur

1 E teke e hele tote liura he Popi lange imo.
Hei nem umume nga mata nenge NeHalang nga
kileng nenge Kenkrea pe i hei urana ngana ia.
2 E teke e onteia imo ke a longala teua i ke
pomanga Kristus nena hana mur pekngaria ia. Pe
a halaua i nga ure nemur nenge mutena taua iri
iange i halaulaua hehei pe hana halang pe halaua
iau pule.
3 ✡Pe a heleia lek apalanga lange Prisila pe
Akuila. Iri nai, pekngak mur ia iri iange
te umume ia Iesus Kristus nena ume ke po-
mange iau.
4 E teke e hele urana toto lange iri iange te matau
reria ero toto nga nenge te halaua iau nga lek
ume. Pe NeHalang nena mata mur hel nge hana

✡ **16:3:** Ume 18:2

lomonmona ngana mur, te hele urana toto lange
iri pule.
5 Pe a heleia lek apalanga lange iri mata nenge
te hekiraurau nga iri nai nem reria pele.
Pe a heleia lek apalanga lange neingak Epinetus
pule. Epinetus non nenge i tala toto nge hulia
nena poinga mur ke nanasia Kristus nga tuele
kina nenge Eisia.
6 Pe a heleia lek apalanga lange he Maria pule.
Hei nem ume ke kerkereng toto ke halaulaua
imo.
7 Pe pule a heleia lek apalanga lange Antronikus
pe Iunias. Iri nai iri Iuta ke mange iau pe tetu
luluch nge iau nga tuele au ngana. Pe pin-
garia iuiu nga ume nenge iri hekulkulonga
mur pule, pe iri muka tala nge iau ke te nana-
sia Kristus.
8 Pe a heleia lek apalanga lange Ampilitus pule.
Ampilitus i neingak toto ia nenge nanas tau
tote Non Soke.
9 Pe a heleia lek apalanga lange Urpanus pule.
Urpanus i pekngara ia iange i umume ia Kris-
tus nena ume ke pomange ita.
Pe a heleia lek apalanga lange Istakis pule, Is-
takis i neingak toto ia.
10 Pe a heleia lek apalanga lange Apelis pule.
Apelis, te totoia i pe henonou hote ke i nanas
tau tote Kristus nga nena ume mur.
Pe a heleia lek apalanga lange Aristopulus pe
alona mur lochloch.
11 Pe pule a heleia lek apalanga lange Heroton.
Heroton i alok ia.
Pe pule a heleia lek apalanga lange Nakisus pe

alona mur nenge te nanas tau tote Non Soke.
12 Pe a heleia lek apalanga lange hehei nemur
pule, he Taraipina pe he Taraiposa. Iri nai te
ume ke kerkereng toto nge Non Soke.
Pe pule a heleia lek apalanga lange neingak hei
e pule nge ene he Persis. Ana hei ume ke
kerkereng toto nge Non Soke pule.
13 ✡Pe a heleia lek apalanga lange Rupas pe tana
pule. Rupas i non nenge pingana iuiu nga
Non Soke nena ume, pe tana neknek ia iau ke
pomanga tuna iau pule.
14 Pe pule a heleia lek apalanga lange Asinkiri-
tus pe Pilikon pe Hemis pe Patropas pe Hemas
pe nge NeHalang nena hana mur nenge te
eukiraurau nga reria pele.
15 Pe pule a heleia lek apalanga lange Pilolokus
pe Iulia pe Nerias iri nai liuna pe Olimpas pe
NeHalang nena hana mur lochloch nenge te
eukiraurau nga reria pele.
16 ✡A tunge lemo apalanga lange imo elle pe
elle pe a sisa perimo pe a poia ke pomanga
NeHalang nena hana mur imo. Pe Kristus
nena mata mur lochloch ngana te hekule re-
ria apalanga lange imo pule.

Hana Hel Te Teke Te Heporekreke Mata Nenge NeHalang

17 ✡Iok titik mur pe liliuk mur, e teke e hele ke
kerkereng toto lange imo ke a nauala toto amo nge
iri nemur nenge te teke telas lele helel ia imo. Iri
te teke te helosio ia imo nga letemo manmanna

✡ **16:13:** Mak 15:21 ✡ **16:16:** 1Ko 16:20; 1Pi 5:14 ✡ **16:17:** Mat 7:15; Tit 3:10

ngana mur. Iange iri te hetoro ngaria, te teke
tepoi elele hengetoro nemur nenge a mene. Ke
pomalam ahul rumemo toto ia iri!
18 ✡Iange hana nemur nenge pomam te popoia
ara Non Soke Kristus nena ume ero. Leteria tu
mana nga iri siporia lemeria ngaria pe ure mur
nenge singiria kikikia. Ke pomalam te tamal hote
reria helenga mur nenge tang ke urana toto, ke te
channanga ia hehei pe hana nenge leteria matana
ngana mallaha ero.
19 ✡Hulua lochloch ngana nenge leteria man-
manna te longe imo nge a longo tau ke a nanas tau
tote NeHalang nena helenga, pe iau e iech toto nge
imo nga nem pule. Pe e teke a etei tote ure nemur
nenge te urana ke nek toto. Pe ure nemur nenge
te poreke, e teke letemo unne la taua ero toto.

20 ✡Musuna pol mana pe NeHalang nenge
popoia letera ke ma ke nek, lape hekou sue
Satan ke unalou sue nga apem huna pe tunge
kerkerenga lange iong.

E hetalaulau amo ke ara Non Soke Iesus Kristus
letena urana ngana tu luluch nge imo.

21 ✡Timoti i non nenge ume lululuch nge iau, pe
i hekule nena apalanga lange imo. Pe iri nei, iri
Iuta ke pomange iau; Lusias pe Iason pe Sosipater.
Iri te hekule reria apalanga lange imo pule.

22 Tetias koi nenge has susue lek helenga mur
nga alalaha nei. Pe i hekule nena apalanga lange
imo pule nga Non Soke ene.

✡ **16:18:** Pil 3:19; 2Pi 2:3 ✡ **16:19:** Rom 1:8; 1Ko 14:20 ✡ **16:20:** Gen 3:15 ✡ **16:21:** Ume 16:1-2; 19:22; 20:4

23 ✡Ne Kaius i non nenge longala teua iau nga
nena pele. Pe mata mur nga lamai te eukirau-
rau nga nena pele pule. Ana non hekule nena
apalanga lange imo pule.
Pe ne Irastus i non nenge nauelele umtutuna
nga tuele tana nei, pe iri nai tira Kuatus te hekule
reria apalanga lange imo pule. [
24 E hetalaulau amo ke ara Soke Iesus Kristus
letena urana toto ngana tu toto nge imo. Man-
manna.]

Ta Heto Heke NeHalang

25 ✡Ta heto heke NeHalang! NeHalang i non
nenge purpur toto nge he kerkerengia imo ke
letemo manmanna, nga helenga urana toto ngana
nenge e hetore lala nge hehei pe hana, pe nga
helenga urana toto ngana nenge Iesus Kristus. He-
lenga urana toto ngana nenge Kristus i nananga
manmanna ngana nenge tu ke talkome mana, nga
hesinga tana rorol ngana nemur nenge tela ke
ulolo, nga ita non ta lohot ngara nga ich nei nike.
26 Pe heueu nei NeHalang nenge tu ke maulul
ke koko hemallaha hote ol nga nena helenga mur
nenge hetatalonga mur tehas sue iri, ke hehei
pe hana nga kileng lochloch ngana leteria man-
manna nge i pe te longo taua i.
27 NeHalang i toro mana letena matana ngana
urana toto. Ke pomalam ta heto heke ene nge
Iesus Kristus ke koko! Manmanna Toto.

✡ **16:23:** Ume 19:22; 1Ko 1:14 ✡ **16:25:** Rom 1:5; Epe 1:9; 3:5, 9; Kol 1:26

Tomunga Hel Heueu Ngana
Genesis and the New Testament in the Lote Language of Papua New Guinea
Buk Stat na Nupela Testamen long tokples Lote long Niugini

copyright © 2009, 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Lote

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-11-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files dated 31 Aug 2023
89f57add-4ab2-5e6d-af7e-7ec7955d8f95